

zeruko ARGIA

IDAZKOLA TA BANAKOLA: OKENDO, 22 - SAN SEBASTIAN - TEL. 426666 PREZIOA 7 PEZETA

JUAN GARMENDIA LARRAÑAGA

NON ZER

- OLERKI ETA ILUNPE
Larresoro 3 garrenean
- ZULOAN ERORIAK
Atxaga 3 garrenean
- EGUN EGUNEKOAK
Ibargoiti 3 garrenean
- AUTESKUNDEAK NOLA ERATU
Elustondo 5 garrenean
- 25.000 PEZETAKO ZIGORRA
ZERUKO ARGIAri 6 garrenean
- MUSIKA BERRIAZ HIRUGARREN
ASTEAK
Ansorena 7 garrenean

Euskal esku-langintzaz eta iñauteriaz jakintsu Esku-langintzak galduko dira, iñauteriak biziko

Gizon atsegina da benetan Juan Garmendia. Erraz igarotzen dira orduak onen ondoan. Irekia eta zabala dela ikusteko IÑAUTERIA liburua irakurri besterik ez dago. Ain setatsu zatituak gauden idazkera arazoa aztertu besterik ez dago. Ez Satrustegik izan du itzaurrea egiteko gupidarik. Ez egileak izan du bildurrik beste idazkera bateko idazleari sarrrera eskatzeko. Inoiz baino bearrezkoagoak ditu une biurri ontan Euskal Erriak onelako gizonak. Patxada eta zentzua galdurik bait gabilta.

Dena den tolosar idazle jator onengana jo dugu Tolosako iauteak direla eta. Dendan ari da lanean. Baina ez dirudi beti dendan jarduten duenik. Noizbait ateratzen du irakurtzeko eta idazteko beta ere. Oso jantzia dago etnografiar. Euskal esku-langintzari buruz egin du lanik geiena. Ezagunak dira gai oni buruz «Diario Vasco»-n idazten dituen lanak. Baita AUAAMENDIK atera dizkion EUSKAL ESKU-LANGINTZA izeneko lau liburua ere. Badu an eta emen argitaratutako beste zenbait lan ere. Ez dezakegu aaztu Federiko Zabalarrekin batera egindako Tolosako Erriaren kondaira, besteak bere.

Iztun egokia da Juan Garmendia. Utz diziogun bada izketan.

—oOo—

—Egia bat aitortu bearrean nauzu, Joan, asiera asieratik. Iauteriak oso txarrak zirela ikasi nuen ikastetxean eta orko pekatuen barkamenerako otoitz egiten jarduna naiz txikitari. Ez dut gainera bein ere iñauteririk ikusteko zoririk izan nere biztzen. Beraz ume txiki bati bezala dena agertu bearko didazu.

—Bai, bai. Ni dakidan guztia esateko prest nago. Ez naiz bat ere aritzen. Nere andreari ere beste orrenbeste gertatu zitzaion. Tolosarra izan arren ez du garai aietako iñauteririk ezagutzen. Kolejoan sartuta egon bear izaten zuen. Neroni ere gaiztotzat joa izan nintzen gaztetan, iñauterietan parte artu nuelako. Badakizu, beste garai batzuk ziren. Jendea oso estua zen. Elizgizonak areago. Zuk esan didazun auxe bera esan zidan andrearekin Satrustegiri itzaurrera eskatu bear niola adierazi nionean. «Apaiz bati eskatu bear al diozu? Ez al da naiko gai biurria?». Baina oso pozik artu zuen lan au. Orduan ere ez zren denak oso estuak. Bazen gizon zabalik. Tolosako erretore, euskaldun ospetsu, eta Euskal-eskualak elkarteak buruordeko zen Patrizio Orkaiztegi. Garizuma santuan jendea plazan dantza ari zela eta ura debekatzeko eskatuz joan zitzaion talde bat. «Jarrai dezala. Ez du gaitzik» erantzun zion. Gerotzik asko aldatu dira gauzak.

—Zuk idatzi berria duzun liburua dela eta itzaldi bat eratua izan da asteartez, Otsailaren 27an. Zer moduz joan zen?

—Joxe Mari Satrustegi eta Jabier Bello Portu izan ziren izlariak. Oso egoki jardun zuten. Jendea arriturik utzi du Satrustegiren euskerak. Jende asko zen. Aretoa

lepazurreraino, betea. Oso jende ezaguna ere ikusi nuen: Federiko Zabala, Antonio Labaien, Uxola, Antonio Zabala, Joxeba Intxausti, Jon Oñatibia, Juan San Martin, Pelay Orozko, Iñaki Linazasoro, L. P. Peña Santiago, Sebastian Intxausti... Orain aaztu zaizkit baina jende ezagun asko ikusi nuen. Amarren bat elizgiron ere ikusi nituen.

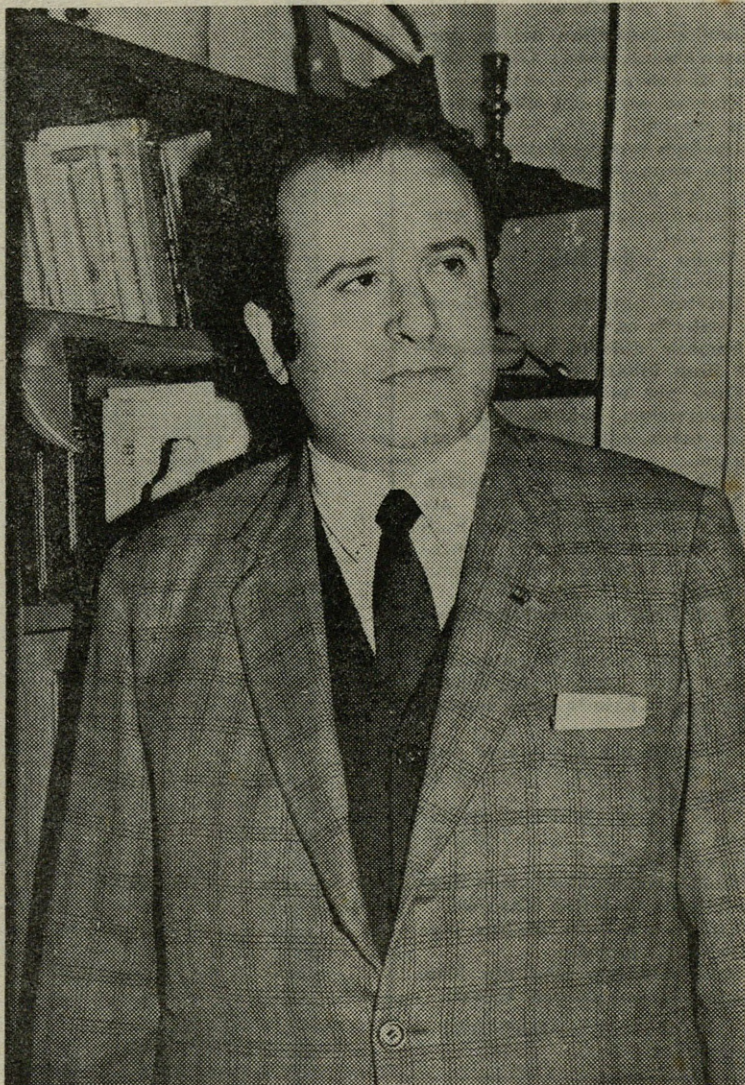
—Biotza geienik zerk unkitu zizun?

—Dena entzun nuen oso pozik, baina aparteko grazia Jabier Bello Portuk esan zuenak egin zidan. «Eman gaude iñauteriaz itzegiten elizarekin lotutako iru gizon. Bat apaiza: Satrustegi jauna. Juan Garmendia: elizarako kandelak egiten jarduten zeunaren semea. Eta ni elizondoan bizi eta korutik atera gabe ibili naizen gizona, apaiz batek baino elizgizon geiago egin dituen gizona».

—Aitortu dizut ume ezjakin bat naizela. Esaidazu zertxobait IñAUTERIAZ.

—Ez da itza bera berdin erabiltzen leku guztietan: Iñauteri, Aratuzte, Karnabalak. Ikusi besterik e dago Aita Larramendiren erdal-euskal-latinezko Itzegia. Antruejo, iñoteria, aratuztea, zanpantzariek agertzen dira gauza bera adierazteko. Neguan, udaberrira arte egin oi ziren jaiak ditugu. Ez ziren eta ez dira erri denetan egun berean egiten. Tolosa eta Lantze dira egun berean ospatzen dituztenak. Jakina, alde aundia dukete gaurkoak eta orain dela 600 urtekoak.

—Ez dira noski berdinak izango

erri txikitako eta uri aunditako iñauteriak?

—Erri aundi, baserri girorik gabekoetan, Karnabalak, argi ugariz, galdi apaiñez eta moztar-taldez ongi ornituak izaten dira noski; baiña, agian, itxura aundi eta guzti, kaleko Iñauteri auk ez dute menditarrenak ainako jatortasunik. Uriko iñauteriek, burruka bizian iraun bear izan dute urteak zear, baina oraindik ez dituzte galdurazi, sarritan geuk ezagutu izan dugun elizako erasoak, ezta Agintariek leuntzeago-zorrozeago eman dako debekuak. Leengo biziera gaurko bizimoldeari egokitzen ez jakiteak izkutarazi ditu, uritar Karnabalak. Berez galdutako bada, Euskal Erriaren ordea, badugu bat oraindik ere, gerta alak gerta, bizirik dirauena: Tolosakoa, alegia, Quinquagesima Igandez —Zaldunitaz— ta Astelenita, Asteartitaz aundikiro spatzen dena.

—Noiz eta nola asiak direla uste

duzu Tolosako iñauteriak?

—Tolosako Karnabalak erri txikitakoekin badu inondik ere zerkusirik. Antzinatean gaur baino baserri geiago izanik, beti eta nonai gerta oi denez, garaiari zor zaizkion aldaketa batzuk gora beera, gainerakoan, urteko jaizkizunak, alde guztitan berdintsu samar ospatuko zirela ziur asko. Badakigu Euskal Erriaren eske-batzea zenbait unetan oituraz egin oi zela, Karnabalez ezik, baita Gabon-egun eta Santagedatan ere antxina-antxinitik. Lekuona jaunak dasaigunez legearekin kumpli dezagun orrek adierazten digu garbi asko erri-oirura onen leengotasuna. Geroago, erria azten ari zenez, orduarteko baserri kutsua galdutuz joango zen dudarik gabe. Ala adierazten digu 1788an Tolosaz irakurtzen dugunak: alegia, ingurutako auzoek osatu zutela pixkabanaka erri-kaxkoa. Auzotxikia, Montesque, San Blas, San Esteban, Santa Luzia, Urkizu eta Usabalko Iñauteriak,

geldiro geldiro kaleratuaz joango ziren. Eta emengo biziera berriak, oitura berriak sortuko zituen.

—Beste non dira sonatuak iñauteriak?

—Leku guztietan ospatu dira arrakasta aundiz. Baina leen esan dizudan bezala ia denetan galdurik dira. Lantze, Ituren eta Zubietakoek diraite oraindik indartsu. Sona aundia artu dute eta jende asko joaten da kanpotik gun oietan iñauterietara. Urtetako bizia daukate jai oiek oraindik erri oietan.

—Ederki, Joan. Baina iñauteriak utziaz zuk asko landu duzun alderdi ortara jo nai nuke. Zuk euskal esku-langintzaz asko dakizu eta asko idatzi duzu. Nondik duzu onelako gogoa?

—Giro ortan jaioa nauzu. Esku-langileak ziren nere etxean. Kandelak, atxoiak eta txokolatea egiten ziren nere etxean. Langintza ortatik bizi izan ginan. Gogozko lana dut beraz ori guztia ikustea, ikastea eta arakatzea.

—Ia erabat izkutatuturik egongo dira noski esku-langintza auk?

—Bai. Orregatik nabil zearo galdu baino leenago gauza auk denak jasotzen. Jakin dezatela ondorengoek gure esku-langintzaren berri. Lau liburu idatzi ditut ortaz. Ez noa an bilatuko duzuna esatera. Orain Arabakoa egiten ari nauzu. Arriturik nago zearo. Galdutako dago langintza au. Urtargile bat bakararra aurkitu dut: Uribarri-Aranan ain zuzen ere. Baina apa-indurirako eta dotorezirako bakarrik egiten ditu uztarriak. Toki menditsu auetan oraindik iraungo du uztarriak. Baina dagoaneko galdu da Arabako ordeketan. Santa Cruz de Campezo-n ere onelako aztarna asko aurkitu dut: txibak, eiailu, eta zaagi zuloak konpontzeko zurezko adabakiak egiten ziren etxeak. Zoketak egiten zituzten zoketeroak, kutxareroak eta abar...

—oOo—

Pozik jarraituko nuke zurekin kontu kontari baina zuri ere deika ari zaizkizu dendara eta nik ere beste lan asko dut gaurkorako eta joan egin bearko dut. Ondo igaro ditza zuela tolosarrok aurtengo iñauteriak. Eta au jakin bezate irakurleek, neri leengo urtean gertatua gerta ez dakien. Nik leengo urtean Tolosako sarrrerako zubian ordu bete geldirik egon bear izan nuela jendea kalean salto eta brinko zebilelako. Egun oietan Tolosara, iñauterietara joan bear da, eta ez autoz kaleko jendea naastera.

ERRIALDE

Nere Bordatxotik

Gaur, igandea, epaillak (mar-
txoak) amaika, "Endañeta" ta
"Aretxa" lenengoa aurrez-aurre,
Azkoiti'ko pelotalekuan.

"Endañeta" erabiliko duen
arria. 150 kiloko kubikoa, esku
ezkerrarekin baliatuz.

"Aretxa" erabiliko duen
arria: 150 kiloko zilindroa, esku
eskubiarekin baliatuz.

"Urtain"ek, Igeldo'n, esku ba-
karrarekin amar arruako kubi-
koa bizkarreratu zuela lenengoz
entzun genduenen, arri ta zur
geratu giñan.

Egia ote da gero?, galdetzen
genion geure buruari.

Mingain luzetxoa ez ote da-
rabilki jendeak?

—oOo—

Amar arruari erantsi akizkio-
tzute beste bi arrua: amabi
arrua dira.

Ta, amabi arruako kubikoare-
kin azalduko zaigu "Endañeta"
Azkoiti'ra.

Esku bakarrarekin jasotzera;
al duenik jasoaldirik geien
ematera.

Iru oztopo ikaragarri dauzka
gainditu bearrak.

Lenengo oztopoa: 150 kiloko
puska izatea.

Bigarren oztopoa: arri kubi-
koa izatea.

Irugarren oztopoa: esku ba-
karrez baliatu bear izatea, bes-
tea apaingarritzat bezela artu-
rik.

Konturatzan al zerate au guz-
tia zer dan?

—oOo—

Eztegu "Endañeta" bakarrik
aitatu bear.

Meritu izugarriak ditu bere-
kin "Aretxa" sondikatarak.

Ba-dakigu kubikotik zilindro-
ra arrigarritzat aldea dagola:
ibaitik itxasorainokoa, esate ba-
terako.

Zenbat dira, ordea, amabi
arruako zilindroa esku bakarra-
rekin bein bakarrik jaso leza-
ketenak?

Esku biak libre emanda ere,
ez pentsa asko izaten diranik.

Indartsu usteko makiñabat
gazte eder geratu izan da ama-
bi arruakoa jaso gabe. Bearko
gaiñera!

1972'garren urteko abendu-
aren 29'garren egunean egin zu-
ten joko au, Eibar'ko Bar "Agi-
ñazpi'n".

—oOo—

Ekiñaldi edo tandak: iru zaz-
piña minutuko.

Irabazlearen saria: ogei mi-
lla duro.

Dirujasotzaillak: Txomin
Mandiola, Bar "Agiñazpi'ko"
nagusi jauna.

Norgeiagoka onek izan leza-
ken atzerapenik aundiena ama-
bost egunekoa da, norbait gal-
xotu edo zauritu ezker.

Atzerapena eskatzen duenak,
eguneko milla peza pasa bear
dizkio beste aldeari.

Eguardiko amabietan erasoko
diote lanari. Ala azaltzen da
beintzat kontratu paperean.

Gaur zortzi, Jaunak ala nai
badu, Zeruko Argia'ren irakur-
leak emen aurkituko dituzte
Azkoiti'ko goraberak.

Poz atseginiez emango degu
ikusten degunaren berri.

—oOo—

1973'garren urteko otsaillaren
ogeitabosgarren eguna.

Munduko gizonik alaiena ne-
garrez ikusi genduen kantatzen,
Añorga'n Mattin bertsolaria
zan.

Aitaren biotzak kantatu zuen,
eta bai entzuleen biotzetara iri-
txi ere.

Bere denboran sekula etzuen
txalo zaparrada beroagaroki en-
tzungo gure lagun zintzoak.

Mattin'en bertsoak entzuten
geundela, bere gordintasun oso-
an agertzen zitzaigun euskal ba-
serriaren arazo edo problema.

Ezta Gipuzkoa ta Bizkaia'ko
problema bakarrik, Euskalerrri
guztikoa baizik, nola Bidasoaz
aruntz, ala onuntz.

—oOo—

Seme bakarra izan eta argan
jarri itxaropen guztiak.

Zenbat amets gozo etzuten
egingo Mattin'ek eta bere emaz-
teak etorkizunari buruz!

Ta, egun batetik bestera, bes-
te lantegi bat naiago zuela ba-
serriko lana baiño.

Ain maitea duten semeari ezin
galerazi bere naiia egiten.

Aita ta ama bakar-bakarrik
orain baserriari eusten.

Urtetan aurrera, ta etorkizu-
nik ikusten ez.

Zer tristeagorik?

—oOo—

Eunka baserritan ari da ger-
tatzen auxe bera Gipuzkoa'n
eta Bizkaia'n.

Etixerik onen eta aberatsene-
tan ere bai.

Gazteen besoetan zarren itxa-
ropen dana, ta gazteak kalera-
ko bidea artu.

Baserriarekin ezutela ezer
jakin nai.

Akabo aita-amen poz eta
alaitasunak!

Urtetan aurrera ta bazterra-
ri eusterik ez.

Semeak aldegin eta morroi-
rik iñun billatu ezin.

Onak zer adierazten du?

Baserriaren eriotza. An ez-
pada emen, egunero ikusten ari
gerana.

Nola etziran beteko malko
lodiz Ahetze'ko bertsolari ar-
giaren matraillondoak, ain ma-
tea duen seme bakarra gogora-
tuz eta etxeko bakartasuna
oroituz?

Nork bete ark utzitako utsu-
nea?

Alakorik pentsatu gabe, Pa-
ris'en zuen semeari iru bertso
kantatzeko agindu zion Aranal-
de jaunak.

Estuasun ura igaro bear zue-
la jakitera, beste zerbaiz auke-
ratuko zion.

Egin zuena besterik etzeza-
kean egin une artan Mattin
bertsolariak.

Gaiñontzeko danak sobre dau-
de biotzak itzegiten duenean.

Eta zabala izan Mattin ber-
tsolariaren biotza.

Seme bakarra izan eta bera
urutian duen aitaren biotza.

BASARRI

YOGUR
GURELESA
GOGOZKOENA

1973' garren urteko
lenengo zozketa

miloi bat pezeta

diru
aurera-
tze
saritan

diru sartze-epea,
jorrailla'ren 7'a arte

Ez Merkenak

Bai Onenak!

Janari bidez izaten dira
ganadu on, indartsuak,
Eta nora jo jakin bear du
baserriar burutsuak,
Berebiziko aragi pillak;
gaiñera esne putzuak,
Oiek guziak berekin ditu
Fanderia'ko pentsuak.

FANDERIA

ERREENTERI

Donosti'ko
Erri-Etxe'ko Aurrerki Kutxa

Edozein Libretetan sartzen diran milla pezeta berri bakoitzeko zenbaki txartela izango
dezu eta Libretan dauz-kazun 5 milla pezetakorik alfa zenbaki dagozkizu gaiñera.

NORK ASMA?

Ez omen da denekin asmatuko duen gizonik oraindik jaio. Izan ere ez bait dira berdinak gizonon gusto eta interesak. Non altxorra han bihotza. Non gogoa han zangoa. Zenbat buru hainbeste aburu.

Lehen zerukoa zen. Gero ifernukoa. Lehen argia zen. Gero sua. Lehen eskuinekoa zen. Gero ezkerrekoa. Lehen euskera. Orain euskerantoa. Lehen garbia. Gero mordoiloa. Lehen erraza. Orain zaila. Lehen anarkikoa. Gero neutrala. Orain kristau-demokrata eta marxista.

Nork asma?

Jainkoak berak ere ez omen du beti asmatzen.

Ez dugu denen gustorik egiten. Ez zaizkie atsegin guk argitaratutako zenbait lan. Besteak beste legetik kanpora dauden bi lantxo ere aurkitu dizkigute, ikusten duzenez.

Eraso, ekaitz eta ika mika gehiegi dago gure artean hain txiki eta ahul diren euskal landareentzat. Txiritaren harako bertso hura gogoratzen zait beti. Arginen bat oker ekin eta ia eroririk balantzan zegoen ormari bizkarraz eusten omen zegoen. "Bera eroriko da ta ez eiozu bultza", amaitu zuen bertsoa.

Euskal arloak ez du inor aberastu. Pekatu hori behintzat egin gabea da. Zorritzarrez nik uste. Bestela indartsuago egongo zen. Behartsu bizi beharra dauka euskaltzaintzan jardun nahi duenak. Lanbide honek bai ez duela dirurik ematen.

Zorrez besteak daude ikastolak. Buruko minez liburu argitaratuak. Diruz ezin iritxirik aldizkariak. Gurea behintzat hala dabila. Orain berriz, uste gabeko jarria izan du. Bizitza goruntz. Idazleek ere bizitzeko eskubidea dute.

Bestalde merke eutsi nahi genioke aldizkariaren salneurriari. Biderik onena arripedunak ugaltzea. Urtemugan asi ginan arripedun berriak eskatzen: EGIZU ARPIDE BERRIA.

Egia esan, izan du gure eskaerak oihartzuna. Jator erantzun zio gure deiari. Baina gehiago behar ditugu. EGIZU OSTERA BERRI BAT. Hori da Zeruko Argiaren askatasunari ere eusteko biderik onena. Bestela diruak beti ordaina eskatzen du, lotura jartzen du.

Baina agian beharko dugu diru laguntza txiki bat ere diru kutzaren zulo berria estaltzeko. Izan ohi dira atzeratu ezinezko erantzun beharrak. Eskale gatzokizu, beraz, lotsaren lotsaz. Hala egin zuen mutil koskor bat itsuareko zuen itsu hark ere: LIMOSNATXO BAT ESKATU ZUAN JAUNGOIKOAREN IZENEAN.

OLERKI ETA ILUNPE

Badakit: «horra hor erromantiko porrokatuok berriz ere ilunpeen alde mintzatzen ari. Betorkigu argia, eta urra biltza honek atzerakeriaren azken errezelak».

Gauza ezaguna baita ilunpeak maite zituztela erromantikoei: Er-di-Haroa zuten gogoko, ostarteko ilargi zurbila, lanbroten hislatzen den gaztelua, itsasoaz bestalde ahaztutako herri urruna, galtzearen ohitura edo ipuin zaharra... Erromantikoa, fosil-biltzaile. Hein batez bederen argitasuna gaitzi zaio erromantikoari. Alde honetatik, beraz, Turner da, eta osoki izan, erromantikoaren margolaria. Erromantiko guztiek maite dute Turner-en giro lanotsua.

«Zer derasa, beraz, Larresoro belasko horrek?»...

Eta nik arrapostu: «Egia ote da ilunpeen aldeko joerak oro direla erromantizismo merke eta atzerakeria huts? Ez dakit».

Orain dela gutxi, hain zuzen, Barojaz mintzatu nintzelarik, argiaren eta ilunaren arteko hauzi zahar hori ikutu nuen; ezen Barojak, euskaldun anitzek bezala, fjordoetako argitasun epela nahiago baitzuen Kreta-ko edo Rodas-ko zero urdin argitsu aratza baino. Eta nik neuk ere bai: ez dut ukatzen.

Ez dakit zein olerkari, bide beretik mintzo, hau esan zuen behin, gutxi gora-behera: «Dès que le soleil apparaît, la poésie s'en va» (alegia, eguzkia agertu orduko, olerkiak alde).

Hots, eguzkiak, eguzkiak berak, eguzki ederrak berak, uxatzen baldi badu olerkia, zer egin dezakete erotismoaren «teknokratek» maitasunari eta setsutasunari dagokien olerkia erotik hondatu eta suntsi arazi baizik? Munduaren xarma hondatzen baldin badu eguzki dirdaituak (eta ni ez nago uste horretatik urrut), zer ez du pornografia nabarmenak hondatzen, lardazkatzeta eta likistutzen?

Aste berean ikusiak ditut «Le Dernier Tango à Paris» eta Carpentier-en Agiria («Le tract du Dr. Carpentier»). Eta bion egokiera horrek ideia bakar bat gogorazi dit: eguzkiak berak honda badezake olerkia, oso «modan» dagoen joera porno honek birrindu egingo ditu, funditu, desegin, olerkia eta olerkiaren muina bera, lur-barnean apika atxik zezaketen azken zain- toak berak bortizki erauziz.

«Le Dernier Tango à Paris» ikusi dut, bai; eta, besterik gabe eta

argi-eta-garbi, oso pelikula txarra ikusi dudala iruditzen zait, atseka-bea, itsusia, olerkiriak gabea; eta Marlon Brando-k bere izenaz eta itzalaz pornografi-saio bat gerizatu duela. Ausardia gauza bat baita, eta itsuskeria eta gusto txarra beste gauza bat. «Le Dernier Tango» delakoa bordeletako lore kirats bat da, bordeletan ez bestetan erakusteko egokia. Eza? Tira, tira, mutilak! Ez gaitzen (berriz ere!) «moda»-ren jopu izan!

Carpentier-en Agiria irakurri dut behin eta berriz; eta ez diot funtsik aurkitzen. «Homosetsualidadea arbutatzeko arrazoinik ez dagoela» dio; «badirudiela (sic) setu-harmanetan atsegintsuenak bi setu desberdinen artekoak direla»... «errobera egiteak ordubeteko klase-arte hutsa edo arrastiri aspergarria bete ditzakeala»... «normal» eta «anormal» hitzei dagokien mamia ez dela ezertan funtsatua... Setu-ekintza guztietan gauza bakar batek duela munta: senditzen den gogoa eta lortzen den atsegina; eta «askatasunik handienak gidatu behar dituela gure hautuak»... «ez dagoela anormalik ezer»...

Beste hitz batez, eta buru-muinari gagozkiola, hau itzuliko genuke: adimenaren erabilera «normal» eta «anormal» zer den ez dakigula. Erabili egin behar dela adimena: hauxe dela dena. Hil berria den Frank Costello-k bezala edo Che Guevara-k bezala erabiltzea, ez zaila axola...

Eta ekiten du Carpentier-en paperak: «Paper honek helburu hau du: setu-ekintza guztiak (sic) bultzatzea».

Kama Sutra liburua, era berean, modan dago.

Hitz batez, setu-arazoetan ere teknokratak mintzo zaizkigu ozenki, eta gainerakoak isiltzen. Olerkariak isiltzen bereziki.

Hots, olerkariak isiltzen diren herrietan, laster heldu da isil osoa; olerkiaren amaia azken ilunpeen sareraren aitzindaria delako.

Buruz eta frantsesez eman beharko dut, zorritzarrez, arabar olerkari haren esakun bikaina: «la sexualité n'apparaît que lorsque l'érotisme est mort» (setsuaren alderdia ez da erotismo-gloia hil ondora arte agertzen). Filma horiek, ordea, Agiri horiek eta setsuaren teknikeria horiek oro, maitasunaren eta erotismoaren hilberria barreiatzen dute, eta ez inundi ere atsegin berrien eta egiazko maitasu-

nen hastapenik edo gorengorik batere. Higuinak sortzen ditu horrelakoak; ez liberatu-nahiak, ez «gogo» iritsi-izanak.

Ez dut, beraz, «moda»-ko joera «berri» horien ARINKERIA salatuko (nahiz honetaz ere zer esana franko balegokean ere). Ez dut «moda»-ko joera «liberatzaille» (??) horien GEZURRA agerreraiziko; ez baitago inon ideia horien arabera erakitako gizarterik, ez zoriontsurik ez zoritxarrekorik. Ez dut «moda»-ko joera horien DIRU-ALDERDIA azalduko; gauza ageria baita telebistak hil duela zinea (edo zine arrunt erraza behintzat), eta zinemaren kapitalistek ez dutela pornografiak beste biderik jendea erakartzeko. Ez dut, azkenik, joera horien MORALIK EZA aipatuko (zein moralen arabera egingo nuke?); gure kapitalista gizarteotan, gainera, gizon osoarekiko errespetuaren arrastorik ez izanik, moralik ez baitago batere, eta diru-hirriak moralgabea baizik nun-nahi eta zer-nahitan gidari baita.

Joera porno horietan, beraz, beste zerbait salatu nahi dut: GIZONAREN DESIRKUNDEEN ETA LILUREN EZAGUERARIK EZA.

Eguzkiak berak baldin badu olerkia lekutzen eta hiltzen, zer egiten du hartaz pornografiak? Hauxe izango, besterik ez. Gauza ezaguna da Pornografiak bestaldera heriotza dago, beserik ez. Gauza ezaguna da setu-arazoak, gizatar barnerik ez duenean, HERIOTZARA, suizidiora alegia, daramala.

Erotismoaren kezka eta beharrak setsutasunaren teknika-mailan konpondu nahi eta uste dituztenak... ongi jaiok daude! Ez dute halakoek biziaren esperentzi ikaragarriak erakusten, alajainkoa! Erotismoa, atsegin-egarria, elkargana beharra, olerki-sena funtsean ene ustez, igurzketa-moldeen teknika huts bihurtu nahia, ez da oso... oso argitsua! Teknika guztiak eta igurzketa-mota guztiak baino aisa inportanteago eta eragileago baitira, erotismo hutsaren mailan, barne-egoera, sendimenduen azkarra, eta, hitz batez, gaur horren mespretxagarri bilakatu den «maite-min» famatu hori.

Askoz ere zorrozkiago sumatu zituen gauzak Buddhak orain dela 25 mende; eta erotismoa eta atsegin-haro liluragarri hori IRUDIMENARI eta BARNE-EGOERARI dagokiela esan zuen.

Gaurko azterketa hotzak, horre-

«Jarraituz? ala jarraituz? Ikusiz? ala ikusiaz? Ariz? ala ariaz? Naiz, naiez ala naiaz? Egiñez? ala egiñaz? Esanez? ala esanez? Egonez? ala egonaz? Jardunez? ala jardunaz? Betez? ala beteaz? Botaez? ala botaez? Joz? ala joaz?» idatzi behar da, galdetzen du, z atzikiak ari denean.

Hitza atera berria du berriro hon-taz J. Gaztañagak. Hauxe dio Otsailaren 15eko Goiz Argin: «Oso dezagun Euskera, aspaldieneko idazleenetik onena artuaz, idatzirik dagoen guztiaren onena xurgatuaz, euskera bizia entzunaz eta itzegiñaz, erabiltzekotan landuaz, biziaz, maitatuaz... Jo dezagun, bada, euskera osotua'ren billa!»

Kezka bera agertzen digu Joseba Intxaustik ere Otsailaren 27ko Hija del Lunes-en: «Gure hiztegia, mugatugabea dago, ez dugu finkatu behar bezala, eta euskal idazle asko dabil (gabiltz) oraindik bate-tik bestera zanbuluka. Nola idatzi behar litzake: au / abo / ago / ao ala aho? Horietaz gain euskerak, aditzaren, berbuaren, arazo latza du, etab, atab.»

«Bi gauza eskatuko nituzke, dio Gaztañagak. Batetik, batu eta elkartu gaitzela euskaldunok biotzez, gogoz, asmoz, leialtasunez, euskaltzetasunez, erri-maitasunez».

Loratuko ote dira bada, asmo on hauek? Katuen otsaileko maitasun-grinak bai emango dute fruitu bere garaian. Baina gure irrikak antzu gertatuko dira zoritzarrez noski.

Badirudi logikan silogismo honek balio duela: «Euskaltzaindia da euskera» zaintzeko eta batutzeko erakundea. Euskaltzaindia markatuz doa hortarako bidea. Beraz Euskaltzaindiaren bideari jarraituko diot».

Baina «distinguo maiorem» egin du askok. Euskaltzaindia politikazko erakunde ere bada, diote. Eta kito. Jakina, hori esan aurretik norbere begietako makarrak ere kendu beharko lirake baina...

Zer egin? Ez al dugu zultotik ateratzeko biderik? Galdurik al gara betirako?

Baluke honek beste irtenbide bat ene ustez. Bestea lanean ari den soroan ez sar. Beste soro batzuk aitzurtu eta landu.

Bi talde berezi ditzakegu hontarako Euskal Herrian: a) Euskera ikasten edo lantzen ari den taldea eta b) euskera etxean bakarrik ikasi duen taldea. Eta hau uste baino talde haundia dago.

Hori honela izanik zergatik ez dugu uzten aurreneko taldea Euskaltzaindiaren argitara euskera batuan idatzi nahi dutenen eskutan? Idazle talde honek ikasle jendea, alfabetatze ikasketak egiten dituen jendea, batzarretan zerbait argituta jendea, eta ikastoletako jendea landu dezake ahal duen ondoen.

Baina soro hori bakarrik ez da landu behar Euskal Herrian. Euskera besterik ez dakian jende asko dago herri txikietan. Baina euskeraz idazten eta irakurtzen ohitu gabe daude. Ez dute ikastolarik, ez

dute ulertzen lagunduko dien andereñorik. Jende heldu asko dago bere euskaltziaz bestetan jardun ez dena. Irratian irakurtzeko ere lan asko egin ditek. Ez du idazkerak axolarik entzuteko idazten diren lanetan.

Soro hontan bada euskaltzietan idatzi nahi dutenentzat nahiko lan nere ustez. Lan bikaina eta premiazkoa gainera.

Honelako zerbait pentsatuz berri-tza Kardaberaz Bazkuna esan zitzaigun: adineko jende helduari erantzutearren. Eta egia esan badezake hori eta gehiago. Bada Bazkun hortan jende egokirik. Baina askoren ustez eta zoritzarrez ez du lan hori betetzen gaurkoz.

Ez, dugu nekazarietaz ere aldizkari berezirik.

«Kili-kili» da agian umetxo euskaldunen artean ondoen lan egiten duena. Ikastolatik kanpo, jakina.

Utz ditzagun setakeriak. Ez gaitzen soro berdinean besteak harrotu eta landutako lurra aztakatzten jardun. Bada sororik, sasiak eta oteak harturiko sororik. Lan eta aitzurtu ditzagun inork zaintzen ez dituen soroak.

M. ATXAGA

EGUN EGUNEKOA

ESPERANTZA-IZPIAK

Bizkaiko (Arabakoan ez da ikastolarik-oraindik) Hermua-ko ikastolan gertatua: andereñoak haurrei «parkea» ipini zien ikasgaitzat, hortaz zertxobait izkriba zezaten. Bainan haurrek parkea zer zen ez zekiten. Andereñoak hitza azaldu zuen nolabait, eta mutiko batek esan omen zuen Lekeition behin batez ikusi zuela halako bat.

Zorionez, hori ez da beste hitz eta gogoeta askorekin gertatzen, eta neke handirik gabe esan-nahia atzematen dugu. Areago ere, aurkakoren gatik muturrekoa jakin ohi dugu: askatasun-ezaren gatik askatasuna zer den, edo lantegi eta nekazaritzaren egoera lazkariaren gatik nola izan liteken, edo gorrotoaren gatik maitetasuna... Ez, ez du gureak egin.

Daniel IBARGOITI

zeruko ARGIA

Zuzenadaria:
MIREN JONE AZURZA
ARISTEGIETA

Nafarroa-Kantauri eta Aragol-ko Kaputxinoak argitaratua (Kale Nagusia, 50-1.º Burlada-Pamplona).
Donostian: Okendo, 22
Tel. 42 66 66

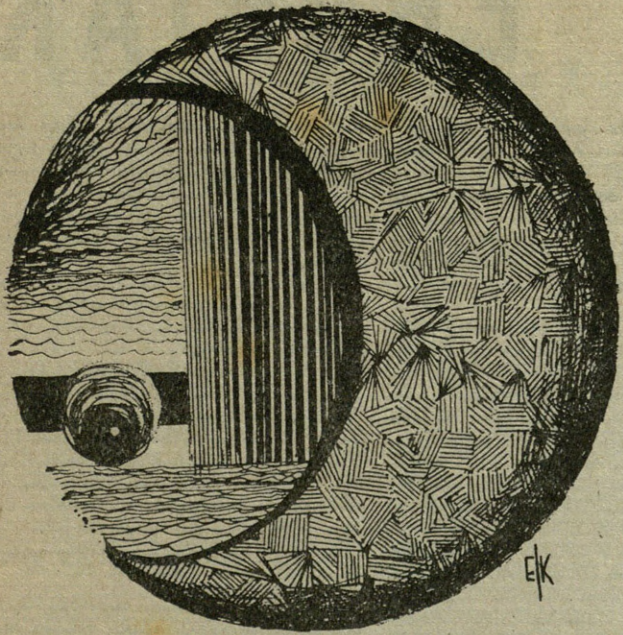
ARPIDE SARIA:

Barruan	300 pezeta
Korroko batasune-tako errietan	350 pezeta
Atzerietako beste errietan	370 pezeta
Aldez	Aurrez gal-detu

Salmetan (ale bakoitza) 7 pezeta

Irarkola:
«Gráficas Navasal»
A. Adoain, 1 IRUINEA
D. L.: NA. 80-1963

LARRESORO

BERRIAK Gasteizen Arabako I Dantzari Eguna eratu nahi da. Udaletxea honetan ari da, Euskal Herriko Dantzari Biltzararekin harremanetan jadanik. Harako jaia apirilaren 29an ospatzeko da, Gasteizko San Prudentzio jaia direla eta.

● Aurtengo udan, uztailaren 22an, Baztandarren Biltzarra eratuko omen da Elizondon. Irakurlea oroitzen denez, iaz ez zen harako biltzarra eratu. Aurtun aldiz, josta-ke ekin diote lanari baztandarrek zerbait egin asmoz. Gero geroak, oraingoz berri soila, ez da guti.

● "Real Sociedad Vascongada de Amigos del País" elkartearen Bizkaiko Batzordea antolatzaile delarik, Martxoaren 23, 24 eta 25ean, Bizkaiko Kondairari buruzko II Symposium delakoa eratuko da. Gaia: Euskal Hiri eta Baserri Gizarte XIX eta XV mendeetako krisietan barrena.

Gutziz zortzi mintzaldi izanen dira, gaztelaniaz, Euskal Herriko gizarteari baino Bizkai eta Bilbaoko ingurukoari atxikirik batipat, bai eta Espainiako erdi haroa aztertuz ere. Zortzi hizlariaren artean arras ezagunak ditugu Caro Baroja eta Aita Mañarikua.

● Jose Antonio Montianok euskara ikasteko metodo berri bat argitaratu eman berri du —Guztien bein-beiniko euskara—. Metodo berri hau lehen lehen mailako euskara ikasteko metodoa da, nor bere etxean ikasteko burutua, eta Gipuzkoa Bizkaiko euskalkietan oinarriturik, egileak berak duela urteren bat argitaratu eman zuen "Ikas" hitzegiaren hildo berberari jarraituz. Egileak hitzaugarrean dienez, metodo hau ez da "guztiok nahi genukeen" euskara batuan edo baturakoa burutua.

JUAN BAUTISTA ERRO Juan Bautista Erro (1773-1854) andoindarra jaio zela berrehun urte direla eta, Andoaingo "Gazteleku" Elkartek zerbait eratu nahiaz dihardu. Dagoeneko badirudi ekainean euskal kultura asteren bat eratzeke asmoz ari dela, hilaren 17an, dantzari eta txistulari bilera batez bukatuz edo. Denborarik franko badugu, eta hurrengo asteetan ihardun ahal izanen dugu zehatzago honetaz.

Gaurko, diogan, Juan Bautista Erro Azpiroz XIX mendeko euskal idazle peto peto bat dugula, apologista samarra, P.P. Astarloa bezala euskarari buruz gaztelaniaz ahalengindu ziren hoitako bat. Bi liburu argitaratu eman zituen: *Alfabeto de la lengua primitiva de España* (Madrid 1806) eta *El Mundo Primitivo o Examen filosófico de la antigüedad y cultura de la Nación Vascongada* (Madrid, 1815).

Erro andoaindarrak, Prusiako Humboldt jakintsuarekin zenbait harreman izan zuen, nonbait, eta haren teoria eta aztarrenen ikutuak nabari dira bere obretan barrena. Euskararen jatorriak, senidetasunak, bakantetasunak eta euskal-berbera tesiak arras arduratzen zuen gure andoaindarra, garraiko beste hainbat "euskal" idazle bezala.

Dena den, sasoi hartako iritziak erabat gaingidituak izan arren egun, ezin uka euskararekiko ardura, maitasun eta atxikimendua harek ere merezi duela, bai, andoaindarraren eta euskaldun oren omenaldia. Ez ote?

LEHIAKETAK Erabaki berriak dira Iruliñeko Galea Artika delakoak eraturiko poesia sariketaren epaiak. Sail honetan garai onez eman ahal izan genituen harako sariketaren baldintzak, eta aipatu ere aipatu genuen olerki lanok euskaraz zein gaztelaniaz egin zitezkeela.

Gaztelaniazko sailean ba, Salvador Muerzak (Murcia) irabazi du lehen saria "Expediente Mortal" izeneko lemapean; eta bigarrena, berriz, Jose Luis Martinezek (Madrid), "Andoyak" izenekoarekin.

Euskaraz, "Artxubi" izenpean aurkeztu olerki bildumak irabazi du, Donapaleuko (Baxenabarre) Manex Erdozainzy-Etxartek egin. Bigarrena, "Mingotz eta bero" izenez, Zestonako seme den Iñaki Azkune Mendiak aurkeztua.

Euskarazko sariketaren epai mahaia Anjel Irigaray, Pedro Diez de Ulzurrun eta Jose Maria Satrustegi jaunek osatua izan da.

● Guraso Elkartek eraturik, eta Udalaren laguntzapean, antolatu berria dugu Urretxuako III Literatura Lehiaketa. Honako lehiaketa hau Goleirri eta Urola ibarretako 13-19 urte bitarteko gazteentzat burutua da.

Gaia, nor bere aukeran, bost orrialde haina luze gutienik eta hamabi gehienez, makinaz idatziz, bi lerrotarik bat, eta euskaraz nahiz gaztelaniaz.

Idazlanok (lan bakana eta bi kopia) maiatzaren 12ko arratsaldeko zortziak baino lehenago bidaliko dira Urretxuara bertara, honako zuzenbide honetara: Guraso Elkartea, Iparragirre, 14.

Idazlanok, izenordez izenpeturik, sobre itxi batez bidaliko dira, beste sobre batetan izen-deiturak, zuzenbidea eta harako izenordea adiaraziz.

Sariak, hizkuntza bakoitzean, honelatsu izanen dira: 1. 2.000,— pta. eta irudia. 2. 1.000,— pta. 3. 750,— pta. eta 4. 500,— pta. Horrez gainera, 500,— ptako beste sari bat

eskainiko zaio Urretxuako bertako idazlan onenari.

Azkenik, lehiaketa honetan parte hartuko duten guztiak Urretxuako Parrokiako Aretan bilduko dira maiatzaren 20an. denboraz jakinaraziko den gai bati buruz beste idazlan bat egin ahal dezaten.

● Beste lehiaketa bat ere muntatua dugu, nahiko ezaguna gainera, eta dagoeneko harrera ona izan ohi duena. Irun Hiria delako literatura lehiaketaz mintzo gara, hain zuzen.

Irakurleak badakike jadanik idazlehiaketa honetaz. Jakin ere jakin dezake bost direla Gipuzkoako Aurrezki Kutxak hautatu sailak, hots, Ipuin eta Poesia —euskaraz—, eta Poesia, Saiakera eta Novela —gaztelaniaz—.

Eratu ere, euskal poesia lehiaketa lehendakik eratua izan arren, ipuin lehiaketa aldiz, aurtun dugu estraineiko. Zorionak eman beharrean gaude horrelakorik posible egin dutenei.

Dena den, poesia eta ipuinaz gainera, saiakera lehiaketa ere molda zitekeela euskaraz uste dugu, literatura mota honetan nahiko ugari eta baliotsua bait da azken bolada honetan euskal saiakeraren produzioa.

DURANGO ALDEA Sail honetan denboraz esan bezala, otsailaren 25ean. Abadianoko Astola Etxean "Gerediaga" Elkartaren Biltzar Nagusia eratu zen. Iazko ipi-apak aipatzea zegokion harako biltzarrari, bai eta aurtengo programa moldatzen hasi ere, Durango eskualdeko zenbait herritako ordezkariek eta zuzendaritza berria izendatu eta gero.

1973 urte berriari buruz, aipatu ere aipatu ziren Abadianoko III Pintura Lehiaketa, Yurretako Argazki Sariaketa, Tabirako (Durango) VIII Euskal Liburu eta Disku Azoka, Otxandianoko VII Ezpatadantzari Eguna, III Umeen Jaia Izurtzan, Euskal Herriko VII Artzain Zakur Lehiaketa Garayen, Durango eskualdeko patronimikoen (abizen) azterketak Ermuan eta Arrazolan eratuko den Biltzar Orokorra.

Goraxeago esan dugunez, bestalde, zenbait herritako (Abadiano, Elorrio, Otxandianoko, Izurtza, Mañaria eta Tabira) ordezkariek berriak izendatu ziren, bai eta erdi inguru zuzendari berri ere.

Zuzendaritza utzi dutenen artean aipagarri deritzagu Jose Luis Lizundia adiskideari, eta ez Euskaltzaindiko idazkari-ordezko eta euskalgintzan guztiz ezaguna dugulako, Gerediaga Elkarteko zuzendaritzakoa sei urte eta erditan izan delako baizik, eta hoitako bostetan idazkari bezala gainera.

Langile fin eta isila gure Jose Luis, ezin bestean Iruliñean jaioa bada ere, errotik abadinotarra dena, eta bere eskualdea dohan salduko ez duen seme leiala. Horra hor bere amaika lan lekuko, eguneroko kazetaritzan batetatik zein geografiazko azterketetan bestetatik.

GOIZALDI Orain datoz hogeita bost urte Donostiako "Goizaldi" Dantza Taldea sortu zela. 1948 urteko otsailan hain zuzen, Kandiño Pujana jauna zenbait gazterekin entsegu apaletan hasi zitzaizun Donostiako txokoren batetan. Geroztik, batek daki "Goizaldi" zenbat nazio eta herritan erakutsi ahal izan duen euskal folkloreaken bere ikuspegi aberatsa. Hogeita bost urteren buruan, Espainia, Frantzia, Britainia Handia, Italia, Grezia, Dinamarka, Austria, Suetzia, Laponia eta beste zenbaitetan eratu izan diren jaialdi eta lehiaketetan parte har ahal izan du, amaika sari irabaziz eta euskal folkloreaken lekuko paregabe azalduz.

Sortu zeneko hogeita bost urtebetetzea dela eta, edozenbat saio programaturik du dagoeneko "Goizaldi" taldeak. Hala hitzaldiak, nola idazlehiaketak (euskaraz eta gaztelaniaz), eta nazio arteko folkloreak biltzarrak. Horrez gainera, liburu bat ere argitaratzeko asmotan dihardu, azken hogeita bost urteetako monografia erako bat agerraziz.

Hitzaldiak dagokiari, diogan aukeran, martxoaren 15ean, Nafarroako Dantzari Elkartaren zuzendari den Patxi Arraras jauna "Baztan Ibarreko Folkloreak" mintzatu dela Donostiako Udaletxean, iluntzeko Setan.

Patxi Arraras jaunaren esanetan adiarazgarri Arizkongo dantzariak bertan izanen dira, gure langile purruratu Mariano Izeta ere tartean dela.

DUVOISIN "La Gran Enciclopedia Vasca" delako editorialaren saltzaile bat etorri zaigu arestian. Beste zenbait libururen artean euskal biblia eskaini digu. Galdetu ere galdetu diogu ea zer biblia den, norena alegia, baina ezin jakin, berak ere ez bait zekien. Eta halako aurpegi arraro batez begiratu nau, Bibliak euskaraz izatearekin aski balu bezala. Azkenik, apur bat lagundu nahian edo, esan diot iritzira:

—Duvoisin-ena izango ote?

—Bai, bai! —begi argiz, Amerika deskubritu balu bezala— Izan leike, izan leike... "euskal-frantses" batena ei da eta... bai, bai, baleike, baleike...

—Bueno, Duvoisinena bada, agertzen danean erakutsi egidazu, eta berba egingo dogu orduan.

—Bai, bai, ekarriko deusut. Gero, ba... kontuan izan ba... "euskal-frantsesa" dala eta... behar bada ba... haxeren batzuk be agertuko dira... nik pentsau ezta...

—Kontxo, hori be badogu! Bueno, txarrenean be, "euskal-frantsesa" bada laga egin beharko deusagu gixajoari.

—Bai, bai... laga... gainera, badakizu... horreik gauzak ez dauke inportantzia askorik.

—Ez egizu ba pentsau, badauka berea, baina... tira! eikuski egingo dogu. Behingoagatik gainera!

Hona ba hemen berria, berri kaskarra nonbait. Bibliaren bat puntuan argitaratzeko dela badakigu, ez norena den ordea. Auskalo bada! Hala ere, ezin dezakegu ahanta "inportantea" bait da— harako biblia —dena den— hatxez idatzia agertuko zaigula. Kontuz ba, kristau maiteok, eta ondo enteratu liburu hori erosi aurretik, izen sandu norren atxakiarekin deabrukeriaren bat ez ote dizueten eskainiko, XIX mendeko "euskal-frantses" batena dela eta esanez.

Bestalde, harrigarri benetan, nola AGUR astekariko zuzendari jaunak hatxez idatzitako liburuak argitaratzeari ekin dion. Gezurra dirudi! Baina, txarrenean ere, gustutan hasiez gero, aspaldi honetan zenbait aldizkari eta liburutan sarri asko agertzen zaigun "buztana" jartzea beti legoke dotore, alegia: "Ez argitaldaria au berau, ezta bere jabe dan zuzendaria, ez dira liburu onetan agertzen diran lanen jabe egiten. Emen agertzen dan idazlanaren erantzule bakarra bere egilea da".

Gizajoa gure Duvoisin karabineroa, Ainhoako kapitaina, zer eskatuko ote luke iratzarriko balitz? Gauza erraza: IRABAZIEN KOMISIOA.

ESKOLA - ARKITEKTURA Ustekabeen eskura ahal izan dugu Bartzelonan argitaratu ohi den "Cuadernos de Arquitectura y Urbanismo" delako aldizkariaren 88.garren zenbakia. Bertan, País Vasco, Aspectos Físico-Arquitectónicos de la Enseñanza Primaria izeneko azterketa bat azaltzen da, Miguel Garay Ormazabal arkitekto jaunak egin, Andres Idigoras, Juan Ignazio Lasagabazter eta Manuel Olazabal arkitekto ikasleek laguntzarekin.

Ez da, behar bada, erabateko lan sakon bat, baina bai, ordea, guztiz interesgarri, "ezer" esaten ez duelakoan gauza jakingarri bat baino gehiago esaten duelarik, egia iriziz, eta tapa-tapa, zientziak ez duen begiramendurik gabe.

Egileek diotenez, lehen mailako ikastetxeen arkitektura motari soilik dagokio azterketa hau, unibertsitatekorik ezertxo aipatu ezinean, arrazoi ulerterraz batez: ez bait dugu UNIBERTSITATERik Aipatu maila honetaz beraz, bi hizkuntzako irakaskintza aztertzen dute, bai eta Estatuaren eskola-heziketa, Elizarena eta Ikastolak, bakoitza zer giroan eta zer nolako arkitekturaz baliatzen den, guk esjakinak ez susmatu arren, arkitektura erak —eta ondorioz erakar ditzakeen perspektiba, ikusmolde, erositasun eta funtzionaltasunak— zer ikusi asko bait du pedagogia eta heziketa berrian barrena. Ikastetxeak —heziketaz, giroz eta harremanez, bai eta etxegintzaz ere— ez bait dira ez gartzela, ez komentu, ez eta zigor-gela, eta ezin dira ba halako moldetan egin, orain arte askotan egin denez.

Ikastolari buruz zenbait burutapen egiten dute, herri nortasun batek eraginik eta bi hizkuntzako irakaskintzarekiko Estatuaren laguntza ezagatik nola 1959 urtean sortu zen. Gurasoen diru-laguntzapean 20.000 haur haina badela ikastoletan, eta haurren hezibideaz guraso eta irakasleak zuzenki arduratzen direla, bizi duten gizarteak dagozkion ideologia bururak elkarren artean nabari direlarik.

Baina istudio hau eskola-arkitekturari dagokiolarik, arlo honi lotu beharra dute gure azterlariek, berek aurrenik atertzen dutenez, herri nortasuna bera arriskutan dagoen artean, eta batere laguntasun ofizialik gabe gainera, arkitekturaz hitzegitea —"formazko erantzunak", "irtenbide linguistikoak" (arkitekturaren linguistika, alegia), "perspektiba espazialak" etab.— darra jotzea dirudien arren.

Arkitektura mailaz ba, ikastola eskolaren sorreraren beraren mailan omen dugu. Edozein gela eta egoitzatan aurkitu behar izan du babestoki eta gordeleku, jadanik inongo arkitektura testu edo arautegitan aipatzen ez diren eskola-moldeez baliatuz.

Laguntza apur batez, batpatean sortu zen giroari zegokion herrikoitasunak, tradizioan oinarrituriko herri arkitektura bat erakar zezakeen. Baina, aitzitik, ikastoletan armas berri nahi en kulturaren marjinazioak arkitekturaren marjinazioa ere erakarri du. Eta zenbait eskola-arkitekturari halako molde aukerako eta egoki batzuk erantsi nahi dizkion artean, beste zenbait, ordea kulturaren beraren oinarritzko urratsak lortu eta norberenganatu ezinean ari gara.

NORK KUKURRUKU!!!

OLLARRAK

OLLOTEGIAN?

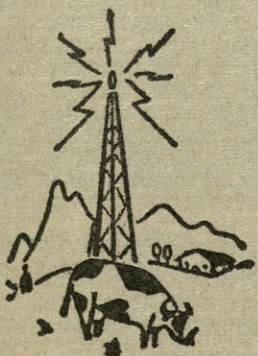
...Ez. FAGOR'ek

sukaldian

Baserriaren alde

EUSKAL ETA ERDAL

Caja de Ahorros
Municipal de San Sebastián

Banen baneko azikay
Ongarri ta abonoak
Belar Zuloak

Erosi edo berritzeko diru
aurreratzea

Baserri, lur-tresnak ta abar

Torelavega'ko Perira Joan
etorriak

TRANSPORTES

azkar

ERAMAN-EKARRIRAKO KAMIOI AUNDIAK

Barcelona, Zaragoza, Valencia, Madrid, Oviedo, Gijón.

Donosti'tik egunero:

Iruña, Bilbao, Gazteiz, Jerez de la Frontera, Cadiz, Al-
cánte, Murcia, Cartagena, Granada, Almería, Santander,
Valladolid, Zamora, Palencia, Salamanca-ra.

Astean iru aldiz:

Sevilla, Lugo, Coruña, Orense eta Vigo'ra.

Carretera Gral. a Hernani - B.º Ergobia - DONOSTIA

Telefonoak: 450313 eta 459723

Aptdo. 1381

Aptdo. 1381

zure etxea

USURBILEN

sarrera

50.000 pezetan

ordainketarako
erreztasun osoz

- ATXEGA-ALDE
- Gipuzkoan urigintza egokienean
- Lareun etxe bizitza berriak
- Orain-duzu etxe bizitza egokienean aukeratzeko garaia.
- Bai astelen eta ostiraletan arratsaldeko 4-6,30 an, Etxebeste Klean, 5-2.º
- Ikus maketak aureski kutxa probintzialaren etxean Donostiako ofizinetan ere edozein egunetan bear duzun argitasun edo informaziorik jaso zenezake.

CSC

CONSTRUCTORA SOCIAL GUIPUZCOANA
AUZO-EGINTZA

Prim Klean, 14-2 garrenean
Urrutizkita 426906-429942
DONOSTIA

C. A. P. n.º 106.527/3

AUTESKUNDEAK NOLA ERATU

ANTOLAKETAREN

GARRANTZIA

Kezka bat sortu zait. Bosgarren orri alde onetan, azken aldi onetan, auteskundetaz eta batipat Frantziakoaz asko idatzi da. Auteskunde orien jokoa adierazi nahi izan da: ezkerak irabaziko al du? eskuak erdikoekin beste gobernu osatuko al du? Orrelaxe, galdera asko egin da. Baina, auteskundeak berak nola molda edo eratzen diren ez da adierazi. Eta egia esan, auteskundeen mekanismoaz edo auteskundeak egiteko eraz oso gutxi ote dakigun beldur naiz. Ene-kiko, ordea, auteskundeak ulertze-ko orren berri izateak garrantzia andia du.

Sondeoak edo nolabait esateko, iritzi-miaketak direla eta auteskundeen antolaketaz berri izateak are eta garrantzia andiagoa du. Gutxi gora behera %ko 47 pertsonak beren botoa edo autarkia ezkerrekoiei emango zietela adierazten zuten direlako iritzi miaketa oriek. Ezkerreko partiduek, beste ezereen okerrak ez bada behintzat, %eko 47 diputadu izango dituztela, beraz, pentsatu dezakea batek. Oker dabil orrela pentsatzen duena. Autarki edo boto oriekin erdiak baino diputadu gehiago atera daitezke baita erdiak baino askoz gutxiago ere ordea. Auteskundeen antolatketan datza arazoaren kaka.

Frantzian, De Gaullek nahi izan zituen bezala daude auteskundeak eratutik. 1958. urtean ezarri zuen erakunde au. Arrez gero gauza askorik ez da aldatu. Frantziako auteskundeak, nolabait esateko, lekuko izen bakarrikakoak, bi alditakoak eta maioriazkoak dira. Ulergaitz den esaldi au esplikatu dezadan.

LEKUKO IZEN BAKARRI-KAKOAK

Frantzian, autarkia edo botoa pertsona baten alde bakarrik eman daiteke. Txartelean pertsona baten izena bakarrik ezarri behar da. Gerra aurrean, autarkia edo botoa eman ahal izan zutenak, gure inguru antan orrela ez zela egiten ederki oroitu da. Garai aretan, gizon bati baino gehiagori ere eman zekioken autarkia. Txartel batetan lau edo bost gizonen izena arki zitekeen. Frantzian, esan dudanez, pertsona bat bakarrik eman dakiok autarkia.

Bestalde leku bakoitzak gizon bat izango du bere ordezkari. Leku bat esan dut eta ez dut iri edo probintziarik esan. Adibide bezala jarri dezagun Gipuzkoa eta egin dezagun 6 zatitan banaturik arkitzen dela. Zati bakoitzak diputadu bat autatu behar duelarik, bere lekuko kandidatoei eman dezaioke autarkia. Izan ere leku edo zati bakoitzean gizon desberdinak dira kandidato nahiz eta partido politikoak berdinak izan. Eibar eta inguruetako kandidatoak batetik eta Donostiakoak bestetik ez lirake gizon berdinak edo kandidato berdinak izango.

Gerra aurrean, gure artean ez zen ordea orrela izaten. Oker ez banago, Gipuzkoak sei diputadu aukeratzen zituen. Diputadu izateko kandidato asko izaten zen. Kandidato orien artean batek gogozko zituen bost edo sei aukeratzuten zituen. Eibarkoek eta Donostiakoek gizon edo kandidato berdinak zituzten aukeratzeko. Gipuzkoa ez zen zatitua Frantziako antolaketarekin egongo litzakeen bezala. Orduan Gipuzkoak bat izanik aukeratzuten zuen. Oraingo onetan seitan zatituztik eta zati bakoitzak bere nortasunak izanik aukeratzeko luke.

Zatiketa ori nola egiten den dago ordea koska. Zatiketa orren bidez zapuzkeriarik egin daiteke eta egiten da. Frantzian bada orrelakorik.

Hautes-Alpesen, Frantzian, bada leku bat 26 bat mila boto emaila dituen; nekazari eskualdea da. Onek diputadu bat autatzen du. Baina bada beste bat Essonne eskualdea, 120 milaren bat autarki

emaila dituen. Eskualde onek beronek ere diputadu bat bakarrik autatzen du. Badago, beraz, alde ederrik. Bateko bost balio du nekazariaren autarkiak.

Ikus dezagun adibide onen esanahia. Iritzi miaketak dionez, ezkerak %ko 47 autarki jasoko du. Ori esatean ez da ordea lurraldea gogoan izaten. Egin dezagun nekazari eskualdean, delako Hautes Alpes orretan, eskuiko kandidatoak irabazten duela 14ren bat mila autarki izan dituelako. Egin dezagun beste lurraldean berriz ezkerrekoak irabazi duela 70 mila boto izan dituelako. Bi eskualdek diputadu bana autatu dute baina oso autarki desberdinez. Bi eskualdetako autarkiak zenbatuko bagenitu ezkerrekoak %ko 50 autarki baino gehiago izango litzuke. Baina orra, kasu onetan, diputadu bat beste-
dik ez luke lortuko.

Gobernuak gauza au oso googan izan du. Badaki bai eskualdeak nola zatitu. Langileak bizi diren eskualdeak andiagoak dira beste-
enak baino. Ezkerreko partiduek beraz autarki gehiago behar dute diputadu bat aukeratzeko. Azaldu dudanez bezalako adibide nabarmenik besterik ez egon arren aldepi-
ka bat duten eskualdeak badira ordea. Orregatik, %ko 47 autarki izan arren ezkerak ez ditu dipu-
taduak ein berdinean izango.

MAIORIAZKOAK ETA BI ALDITAKOAK

Pertsona batek diputadu izateko %ko 50 autarki edo erdia baino gehiago behar du. Ori lortzea or-
da ez da beharrezko bi alditan, lehenengoan baizik. Lehenengo egu-
nean batek erdiak baino gehiago izaten badiu, diputadu egiten da. Gizon orren dema bukatu da. Ez du urongo igandean zer borroka-
turik. Obeto esateko, eskualde edo leku orrek ez du elektorik izango. Bere lanak egin ditu.

Baina gerta daiteke eta gehi-
etan ala gertatzen da, aurreneko egunean inork ere maioriarik ez lortzea. Orduan zer gertatzen da? Urongo igandean berriro auteskundeak. Baina bigarren al-
dian, bat kandidato izateko baldintza batzuk bete behar ditu. Bigarren al-
dian, bat kandidato izateko derri-
gorrez aurreneko al-
dian ere kandidato izan behar zuen. Baina aurreneko al-
dian kandidato izatea ez da aski. Bigarreneko lehiaketan ba-
te parte artzeko aurrenekoan gu-
txienez %ko 10 autarki lortu be-

harra daduka. Ori lortzen ez badu erretiratu beharra daduka. Orre-
gatik aurreneko al-
dian kandidato ziren asko erretiratu beharrean ar-
kitzen dira bigarrenean.

Bigarren aldi onetan berriz ba-
te diputadutza lortzeko ez du maioriarren beharrik. este inor bai-
no autarki gehiago izatea aski zaio.

Bigarreneko aldi onek izango du karargarritzko garrantzia Fran-
tziako. Ertzetako alderdien kandi-
datoek, eskuiko bai ezkerreko, ez dute %ko 10 autarkirik lortuko. Dema orduan, gaurko maioría, re-
formadore eta radikal-sozialista-
komunista elkarteen artean izan-
go da.

Arazoa argitzeko ezker ar de-
zadan adibideat. Aipaturiko iru alderdi orien artean elkarte bat dagoela osaturik, denok dakigu. Elkartea osaturik izan arren alderdi bakoitzak bere kandidatoak di-
tu. Aurreneko al-
dian iruak joku-
tuko dira. Bigarrenean zer egingo dute iruak %ko 10 ori lortzen ba-
dute? Iruak berriro jokatu? Baina sakabanaturik, bakoitza bere alde-
tik jokatzeko bada ez al die es-
kuak aurrea artuko? Ziur asko baietz. Orduan zer egingo dute? Erabakirik dadukate: iru etatik, aurreneko al-
dian autarki gehi-
ena izan-
ten duenak jarraituko du ezker-
aren ordezkari bezala bigarreneko al-
dian, beste biak erretiratuaz. Jo-
koa eta batipat Mitterranden jo-
koa orixe da, alegia, aurreneko al-
dian, bere lagunak, komunistak baino autarki gehiago izatea. Orre-
la diputadu gehiago izango ditu.

Baina bada beste arazo bat. Al-
derdien erabakia gauza bat da eta oso besterik jendearen jokera. Bi-
garren al-
dian ezker-
aren ordezkari sozialista bat izatea ala komunista bat izatea oso alde andia dago. Sozialistari, iritzi miaketak dionez, askoz errazago emango dio jende-
ak bere autarkia komunistari baino. Zer egin orduan? Komunista nahiz eta aurrenekoan sozia-
lista baino autarki pizka bat ge-
hiago izan, egokia al da berak au-
rrera jarraitzea diputadutza ez lor-
tze-
ko arriskuan jarriaz? Ez al da o-
be izango sozialistak jarraitzea ezker-
rak irabazi nahi badu behin-
taz? Oraingo ez dago erantzunik. akar bakarrik komunistak ez dau-
de burua makurtzeko prest. Beren indarra ahultzeko gogorik ez dute. Beren eskubideak dituzte. Ikusiko dugu.

JUAN ELUSTONDO

25.000 pezetako zigorra

"Zeruko Argia"ri

Ale honen beste leku batean aipatzen dugun bezala, «Ministerio de Información y Turismo» delakoak joan zen urteko bi artikuluren gatik 25.000 pezetako zigorra ezarri digu.

Ona hemen nola dion agiriak:

CONSIDERANDO: Que aun cuando en el pliego de descargos se difiere o evita entrar en el fondo de los cargos imputados, procede el estudio de los mismos, a efectos de su calificación, una vez comprobada la inexistencia de la incompetencia planteada y en este sentido puede afirmarse que basta la simple lectura de «Carta abierta a la Universidad de Navarra» (NAFARROKO UNIBERSIDADIARI ESKUTIZ IDEKIA), inserta en el número 471 del día 12 de marzo de 1972, y del editorial «Iglesia vasca» (ELIZA EUSKALDUNA) difundido en el número 485 de 18 de junio de 1972, para apreciar que los conceptos, afirmaciones y expresiones que se vierten en tales carta y editorial, constituyen una falta de acatamiento a los Principios del Movimiento Nacional, en cuanto a la unidad nacional y espiritual de España; falta apreciada en las tesis sostenidas en cada texto, que consisten en proclamar y defender la necesidad de una Universidad y una Iglesia vasca en términos de acusada independencia.

CONSIDERANDO: Que en la titulada «Carta abierta a la Universidad de Navarra», se afirma que aun cuando en la de Deusto se hace poco para «unir al pueblo...» a «favor de Euskal-Erria» y para extender «el ambiente vasco entre los estudiantes de la Universidad», en la de Navarra, «todavía hacen menos». Aconseja a la Iglesia y a la Universidad que «no deben vivir al calor y dulcemente dentro de la situación» y afirma que «la Iglesia que no hace caso

del pueblo, no es Iglesia» y que el verdadero universalismo «tiene que aparecer amando la casa propia y amparando el Euskera» para terminar con el siguiente anatema: «Si no dirigimos bien Euskal-Erria, Cristo y el pueblo nos maldecirán». Tales frases y conceptos aunque aparentemente aparezcan como una defensa del vasquismo y de la cultura vasca, en realidad lo que se hace es utilizar estos elementos para configurar, la idea dominante, de un «pueblo vasco» Euskal-Erria, a quien la Iglesia y la Universidad deben darle lo «suyo», y no que vivan al calor dentro de la situación, entendiendo como tal el marco jurídico vigente.

CONSIDERANDO: Que la tendencia al nacionalismo vasco que se aprecia en las ideas y conceptos expuestos en la carta abierta antes considerada, se confirman en el editorial la Iglesia vasca, donde con el propósito de «despertar a la superioridad» se alude a la «caciquería cultural y espiritual de la Iglesia», como denunciada en una reunión habida en Francia, por «soportar a Europa, Roma y el latín», en donde se acordó «que tiene que haber una Iglesia única pero desigual» y con esta base se propugna, de acuerdo con el significativo título, una Iglesia vasca, que no esté «mirando ciegamente a Roma», ya que «nuestra Iglesia en política-diplomática está atada completamente a Roma» y que la única intervención que se admitiría del Papa sería para mantener la unidad y después de afirmar que en

el «pueblo cristiano puro de Euskal-Erria... deben resolver ellos mismos sus problemas. La Iglesia vasca no debe ser delegada de Roma» y para conseguir estos fines se propugna la unión de los Obispos de Euskal-Erria.

CONSIDERANDO: Que por lo expuesto en los tres considerandos anteriores el comentario titulado «Carta abierta a la Universidad de Navarra» y el editorial «La Iglesia vasca» constituye una infracción del artículo 2.º de la Ley de Prensa e Imprenta, en lo que se refiere al acatamiento a la Ley de Principios del Movimiento Nacional y demás Leyes Fundamentales, concretamente al Principio IV de la citada Ley, en relación con el artículo 33 del Fuero de los Españoles, por cuanto con aquellos se atenta a la unidad nacional y espiritual de España.

CONSIDERANDO: Que en orden a la calificación de la infracción que se declara cometida, es de tener en cuenta lo prevenido en el apartado dos del artículo 68 de la Ley de Prensa e Imprenta, y en consecuencia debe calificarse dicha infracción como de carácter leve.

CONSIDERANDO: Que de dicha infracción es administrativamente responsable doña María Juana Azurza Aristeguieta, en su calidad de directora de la publicación periódica «ZERUKO ARGIA» a tenor de lo prevenido en el artículo 39 del citado texto legal y sin perjuicio de cualesquiera responsabilidades que pudieran recaer sobre otras personas según la legislación vigente; debiendo declararse igualmente la responsabilidad solidaria a estos efectos de la empresa propietaria de la publicación.

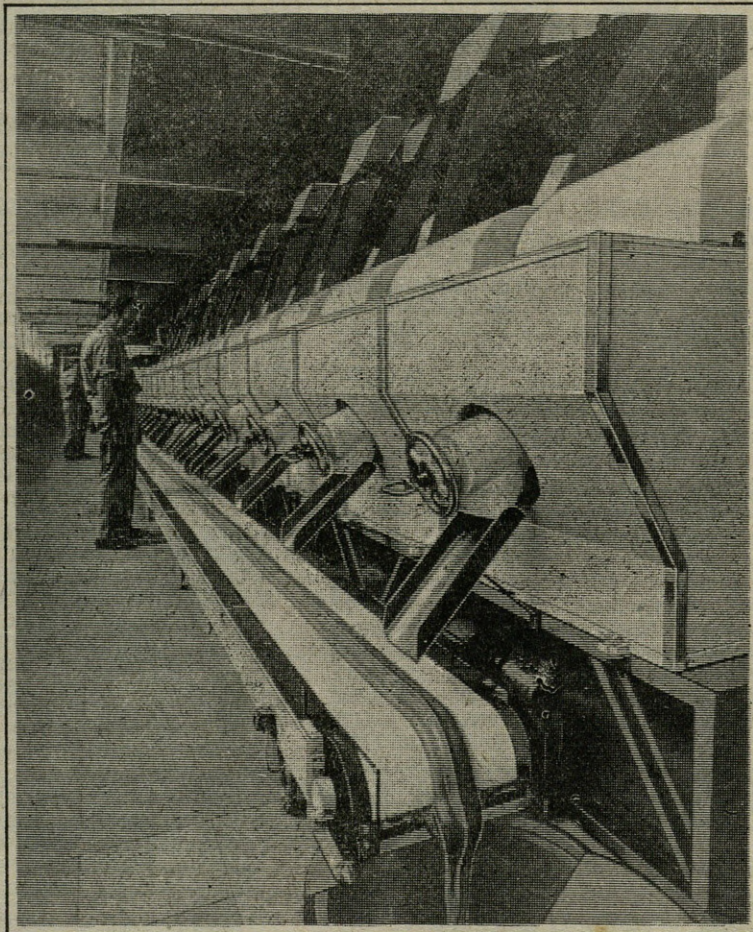
CONSIDERANDO: Que según establece el artículo 70, uno, de la invocada Ley de Prensa e Imprenta, la competencia para corregir las infracciones de carácter leve corresponde al Director General de Prensa.

Por cuanto antecede;

Esta Dirección General de Prensa, a la vista de las actuaciones practicadas, ha resuelto imponer a doña María Juana Azurza Aristeguieta, en su calidad de directora de «ZERUKO-ARGIA», de San Sebastián, como responsable de una infracción administrativa de carácter leve del artículo 2.º de la Ley de Prensa e Imprenta, la sanción de multa de VEINTICINCO MIL PESETAS, prevista en el artículo 69, uno, a), primero de la indicada Ley.

EL DIRECTOR GENERAL DE PRENSA

Gipuzkoar lantegi txiki eta aundigoaren oinarri sendoa

Lantegietarako diru laguntza

CAJA DE AHORROS PROVINCIAL etxeak, industria egoera gogoan arturik LANTEGIAREN ALDE PRESTAMENAK eratua ditu lantegi txiki eta aundiagoek eskura dezaten. Lantegi barruan makinaria aldatu bear duzula, lantegia eraberritu edo aunditu nai duzula eta kezkatu bazaude, zure lasaipiderako LANTE-

GIAREN ALDE PRESTAMENA antolatua dugula jakin ezazu. Zatoz eta inversioak zuzentzeko bear duzun argitasun eta laguntzarik gure artean aurkituko duzu. LANTEGIAREN ALDE eratu dugun diru babes eta laguntzaren ondorenak ikusiko dituzu.

CAJA DE AHORROS PROVINCIAL DE GUIPUZCOA

IMANOL LASPIUR-en OHARRA

Nere jaunok, agur:

Azken Zeruko Argian —Otsaileko 25.ean alegia— FALTA GENUENA izenpuz egin nuen artikulua kaskar hori egitaratu duzue. Eskerrik asko beraz.

Baina, hona hemen, aski ohituak garanez ere, onar ez dezaketan trakeskeria egin didazue azken lerroetan. Honela jarri duzue:

«Bien bitartean aski dugula iruditzen zait batasun bidean sartuak ta trinko dadinean erabaki dezakete biharko gizalbateratuok. Garai honetan ez dezagun jendea gehiago izu».

Jaunak: moldiztegi horretan arreta gehitxoago jartzen ez badugu, irakurleok ero ditzakegu. Alde batetik zenbait lan (nerea tarte dela) kaskarra baldin bada, begira zer gerta lezaiokeen irakurleari halako xelebrekeria bihurriak jartzen baldin badira inprimatzerakoan; areago, gurutzegramak egiteko astirik ez dugularik. Zergatik gertatzen da hau behin eta berriz Zeruko Argian eta ez hainbeste beste zenbait aldizkaritan?

Mesedez, argitaratuko bazenute behar den zuzenketa, benetan eskertuko zintuzket. Zuzenketa horrek honela behar du izan:

«—Bien bitartean aski dugula iruditzen zait batasun bidean sartuak ditugun deklinabide, hiztegi, «h», aditz-joko eta abar bateratuok. Garai honetan ez dezagun jendea gehiago izu».

Hauxe da zuzena eta ez agertu zenuten ulerkaizkeria. Badakit presaka ibiltzearen edo zerak direna, baina horrexegatik behar genuke kontu gehitxoago.

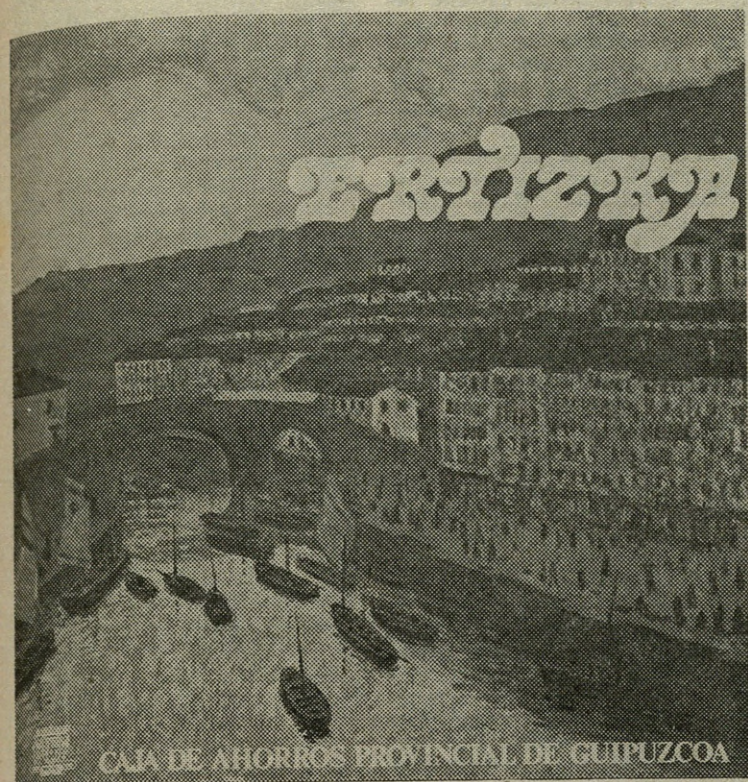
Mesedez, orain arte baino oker gutiago egin ahal bazenezate gaurgero, a zelako laguntza irakurlearentzat!

Nire esker eta agurrik zintzoenak zuentzat.

I. LASPIUR

Disko berriak

"ERTIZKA"

Ezaguna dugu ERTIZKA zortzikotea gure artean, ongi ezagutzen du Zeruko Argiako irakurleak. Ikus bestela 479 alean lehen orrialdean egin zuten elkarriketa.

Orain, berriz, disko berri batekin datozkigu. Gipuzkoako Aurrezki Kutxaren babespean atera berri duten diskoarekin.

Disko honetaz hitzegiterakoan Javier Aramburuk aurkezpen eguneak ialgitako hitzak ditugu gogoan. Izan ere egungo bizi moldeak giroa, ohi-turak erabat alda erazi ditu. Mekanismoen ardatzpean bizi garelako dirudi. Pertsonari dagokion osakuntzarako hainbat erraztasunik etzaio. Horregatik da txalotua langile soilak orduz kanpo daramaten lana, musikarekiko joera, arte munduan murgiltzeko gose eta egarria.

Aurrerantzean, beharbada, ez dugu hainbat abesbatzarik, zortzikoterik, koru eta abeslari talderik eza-gutuko. Egun, talderik gehienak Eliz Koru baten zuzendariaren ardura-pean ereindako haziari eskerrak sortu izan dira. Oraindik gogoan ditugu zenbaiten lana, izena eta izana. Aramburuk esaten zigunez bai abesbatzak bai eresbatzak, herrietakoak alegia, pikotara joateko hain-nisku biziaren daduzkagu. Egungoari dagokion eran bizi nahi dugularik ez ote dugu lehengo iturri garbitan xurgatuz gure egarria ase behar?

Egungo giroa malte dugu, baino honek lehenago egindako lanak, emandako pausoak gogoan hartzea eskatzen du. Horregatik da, behin eta berrito diogu, hain txalotua Ertizka eta gainontzeko taldeek daramaten lana. Zibilizazioak aurrerapena, teknika, bizimodu gozoagoa eskainiko digu, agian. Baina espiritua lanetan sarritan ez digu oztopoak baino sortarazten.

Luze joko luke Ertizkaren lan

glztiak aipatu beharko bagenitu. Esan bezala irakurleak ezagutzen ditu. Diskoari gagozkionez, hona hemen bertan grabatu dituzten abesti zerrenda:

GIZON DANTZA

Egilea: Francisco Escudero

OLES EZKONBERRIAK

Aita Madina

MAITIA NUN ZIRA

Uruñuela

ITZAYA

Mocoroa

GONA GORRIA

Herri giroan jasoa

ARA NUN DIRAN

Iparragirre

BETI ESKAMA KENTZEN

Herri girotik jasoa

LAU LAGUN

Tomas Garbizu

BI EUSKAL ABESTI

Herri giroan jasoa

KITOLIS

L. Aramburu

DRIGILIN

DRON

Aita Madina

BI EUSKO ABESTI

Busca de Sagastizabal

EUSKALERRIKO

B. Zapiain

Ikusten dugunez oso herri giroan errotuak ikusten dugu Ertizka, baina era berean gaurko momentuak eskatzen duen abiadura hartu nahirik, egungo euskal alorrean musika sortzen diharduten goi mailako musikariek elkartuz, elkar lanean egunetik egunera zortzikote bezala eraberritzen eta aurrerapidet jarraitzeko.

Ertizkak bere balioa non nahi erakutsi digu eta Gipuzkoako Aurrezki Kutxak bere laguntza eskainiaz, bete betean asmatu duela esan genezake. Zorionak bada guztioi.

Iñaki Beobide Grabazioaren arduraduna delarik EDIGSA/HL etxeak eskaintzen digu Ertizkaren lana.

M. U.

IPAR EUSKAL HERRIAN:

Eguneko gertakarien poetak
Etxamendi eta Labeguerie

ixiltasun luze ondotik, Michel LABEGUERIE bere semearen abotzarren bidez berriz etorri zauku. Enekok su ta kar kantatzen du. Michel LABEGUERIE poesia eta mezua estimatzen dituztenendako ustegabeko hau ongi etorria da bihotzez. Azkenian bere diska berria badugu. Diska horren beha izan gera aspal-danik: NAFARRA. NAFARRA kantatu hortan Nafarroaren misterioa eta traieria agertzen zauzkigu. GAU ILUNA-n esperantza sortzen da. PARISEN ETA MADRILEN gaurko gertakaria zart egiten du. Olerki zoragarria gose grebatzaz goxo eta indartsu.

Egun hauetan ere Eñaut ETXA-

MENDI bere hirugarren diska agerazti du: ZUTIK. Jadanik JOSEBA ELOSEGIRI diska horrek arrakasta izigarri du Eskual Herri guzian. Gerotik, joan den abuztuan, TIKI-TAKA atera da. Honek ere ondorio handi bat baitu. ZUTIK-en ETXAMENDI ETA LARRALDEK kantatzen daukuten bere arima eta bihotzaren indarrakin. LEKEITOKO OTOTZA.

Bi diska hauek izigarri ederrak dire, eta plazer haundiakin entzuten ditugu airea bai eta mezua. Mil esker LABEGUERIE aita eta semea. Mil esker ETXAMENDI eta LARRALDE. SEGI AINTZINA!

BERRIZALEAK

BARCELONAN

Musika Berriaz Hirugarren Astea

Hirugarren astea ospatu da Musika Berriaz Barcelonan Otsailaren 20tik 26ra. Españian egin ohi den musika jardunak egunekoena. Palau-ko katalandar musikaren organo berritua estrainatzea, hontarako organo musikarentzat dozenaren bat musika-lean sortzea, Klaudio Prietoren "Nebolosa" edo Jose Peris-en "Tres canciones para Dulcinea" ematea. Varese-n "Ameriques" bezalako hogeigarren mendeko musika klasikoak Españian aurreneko aldiz entzun ahal izatea, azken urte hauetan munduan sortu diren musikapiezarik onena entzutea eta abar izan ziren jaialdi hontako ezaugarriak nabarmenenak.

Talde hauek parte hartu zuten: Colonia-ko Collegium Vocale-k, Wolfgang Fromme-ren zuzendaritzapean; Barcelonako Diabolus in Musica-k, Joan Guinjoan-en zuzendaritzapean; Cracovia-ko Ensemble MW 2-k, Adam Kaczynski-ren zuzendaritzapean; The Forum Players-ek zuzendaririk gabe; Monserrat Torrent, organistak; Barcelonako Iri-orkestak, Franko Gil-en zuzendaritzapean; Madril-go Solista-Orkestak, baina atzeratua izan zen beste egun baterako honen saioa.

Gaurreguneko joerak azaltzeko benetan musikari mardoska ederra!

Kritikariak ez dute gehiegi beren bururik arriskatzten beren iritzia ematerakoan. Begirune diote era berri hauei.

Suma zitezkeen hots guztiak aterazi dizkiote bai musika-tresnei eta bai eztarriek: ohiuak, garrasiak, zurrunga-otsak, eztandak, doiñuak, melodia etenak, eta "clusters"-ak behin eta berri. z

Cracovia-ko "Ensemble MW 2" izan zen talderik eztabaidagarriena. "Antzerkiko musikaren antzeko azalpen txar bat" zela esan zuen Montsalvatge-k. Betiko "clusters", zanbako, erori, istilu, eztanda eta argi itzaltzeak egin zituen.

Baina ikus dezagun beste alderdia ere. Neretzat, nere gustorako onena, Colonia-ko "Collegium Vocale" izan zen. Colonia-ko Rhin-go Musika Eskolako abesti irakasle den Wolfgang Fromme-k sortu zuen, gaurko zuzendariak berak, 1966garrenean sei solistez ornatu dagoen talde hau. Aurreneko bi urtetan Renacimiento-ko musikan murgildu ziren erabat. Gerotik era berri baten bila jardun dira. Europa, Asia eta Amerikara joateko egokiera izan dute joera berri honen eman dien arrakastari esker. Stockhausen-en "Stimmung" obra gutxienez ehun aldiz eman dute. Bi

zati berezi zituen Barzelona-ko ekinaldiak: aurrenekoan ahoskatzearen iaotasuna azaldu zuten Stockhausen eta Kroll-enen musikalanen bidez; Bigarren zatian, berriz, Ekuador-ko Mesias Manguashca-ren "A mouth piece"-ri espalak ateratzen saiatu ziren; armoni-errainuz indartutako hiru abots mota... mekanika laguntzaz eta entzugailuz orniturik. Ez nuen uste hain barrura sartuko zitzaidanik arte berri honen ederra. Doiñu eta soiñu oso atseginen mundu berri baten aurrean neure burua ikusteak poza eman zidan. Egileak izan zuen lan hontan meriturik haundiena. Beronek zaintzen baitzuen elektronikaren jorabira guztia.

Egunero jendez beteak ikusten zen aretoa. Jende gazte gainera. Txaloaldi luze eta zalapartatsuak entzuten ziren. Gazte jendeari oso atsegin zaiola musika eta arte berri hau garbi ikusi zen.

Astea hau "Comisaria General de la Música"-k eratu zuen Katalunako beste zenbait elkarteren laguntzaz.

—oOo—

Bi asmok eraginik joan ginar aruntz: Aurrez-aurre mundu berri hau ezagutzeagatik batetik eta musika gure herriarentzat nola taxutu eta moldatu pentsatzeagatik bestetik. Kezka hori genuen barruan eta kezka honen berri eman nahi diegu gure musikazale guztiei.

Bada hontaz gure musikagileen artean kezkarik: hor daude Jose Luis Isasa-ren "Ageri I eta II" eta Larrauri-ren "Munduak" izeneko lanak. Bilbaoko "Musika berriaren bigarren Mintegian" azaldu ziren.

Baina honelako saioak oso noizbehinka eta bana-ka egiten dira. Bada leku hobeagotan eta sarriago egiteko garaia.

Barzelonako aste hortan Luis de Pablo, Karmelo Bernaola eta Franzisko Eskudoren lanak sartu ziren. Bernaolaren "Orden y estructuras flexibles" eta Luis de Pabloen "Un nuevo sentido del collage en música" bi hitzaldiak, entzu ahal izan genituen. Bada gure arteko elkartek hontaz jabetzeko ordua. Bada egitarauetan bertako musikariren lanak sartzeko garaia.

Barzelonako egonak burua garbitu eta zorroztu eta bihotza sendotu digu. Eraberriturik eta asmoberiturik etorri ginar etxera. Baina hontaz hurrengo batean mintzatuko gara.

Jose Luis Ansorena

ZURRUMURRU KONFIRMATUAK

...zoritxarrez, hala izan baliza sendokuntza bortitzagoa izango baitzuket, inongo Gotzai Jaunek "konfirmatuak" ez badira ere:

—ETORREN Iñaki Arrartek argitara duen Adiztegiak ez dioela (ez duela inoiz esan, ez duela inoiz esango) Euskaltzaindiaren ofizialtasunik, ez re baimenik zuenik;

—hori, hots "egileak bestelakorik" dioela, ANAITASUNEAN izenik gabe gogoak —gogo txarrak, dirudinez— ematen dion guztia argitara ohi duen laguntza baten ametsa edo asmakaria baizik ez dela;

—ADIZTEGI hauxe bakarra dioela: "Euskaltzaindiak oraindano onharturiko adizkiak dituelarik" (Euskaltzaindiaren ofizialtasunik nahiz baimenik duela esan gabe) eta hori, hots Euskaltzaindiak oraindano onhartu dituen adizkiak ADIZTEGI horretan direla, egia biribila dela;

—gezurra dela ere Iñaki Arrartek esan duenik eta ADIZTEGIAK dioenik "bertan agertzen diren forma (sic!), hobe zukeen "formarik" esan) gehienak" adizt batzordekoek onharturikoak dirneik; "gehineak" hori amesgileak edo asmatzaileak (izenik gabe ANAITASUNEAN idazten duenak) logaiztoa izan zuen gau batez ametsetan ausartua dela;

—gezurra ere dela "batzuek gipuzkoar aditz systema" lehen bait lehen eredutatz hartu nahi dutela; "batzu" horiek prest daudela (eta besterik ez dutela eskatzen) Euskaltzaindiak euskal aditza batzeko izendatu dituenek emango dieten Aditza onartzeko;

—adizt sistema bat "gainjartzeko" presa izan zutenak beste batzu izan zirela: BATASUNAREN KUTXA argitara zutenak;

—ez direla giputz aditza "gainjartzen" lanean ibili Iñaki Arrarte eta ETORekoak; gehienez nafar-giputz sistema irakasten eta hedatzen baizik, beste batzuek lapurtera "gainjartzen" ibili izan diren bezalaxe;

—honenbestez, "zurrumurru konfirmatuak" hala dioete, eskertzeko litza keela ANAITASUNEAN "konfirmatu gabeko zurrumurruak" izenik gabe bildu eta argitaratzen dituenak Inori adarra jotzeko gogo gutiago balu eta hartan hainbeste neke har ez baleza.

ALBEN

Euskaltzaindiaren Batzarra

Joan den otsailaren 23an Euskaltzaindiak bere hileroko batzar arrunta egin zuen Donostian, Gipuzkoako Diputazioaren Jauregian.

Hona hemen batzarrean erabilitako gai nagusi batzuen laburpena:

Etor-ek ateratako gupil gisako Adiztegiari buruz, hauxe esan beharrean gertatzen da Euskaltzaindia: Gupil hortan dauden adizki batzuk Euskaltzaindiak onartuak izanarren, edizio horrek ez duela ofizialtasunik eta ez inongo baimenik gure aldetik.

Pierre Lafitte euskaltzain jaunak txosten bat irakurri zuen: "Euskal aditzeko hiru-ke atzizkiak". Ondoren elkar hizketa bat izan zen azterketa-gai hontaz.

Euskaltzaindiko barne araudiaren lehen asmoa gerta dezala agindu zitzaion hartako den batzordeari.

"Euskera" Euskaltzaindiaren aldizkariak truke eginez, euskal aldizkariak bilduma osatzeko bidez hitz egin zen.

Haritschhelhar lehendakari ordeak berri pozgarri bat ekarri zuen: heldu den udan, udako euskal Unibertsidadea antolatuko dela Bordeleko Unibertsidadearen izenean, ofizialtasun osoz eta Departamenduko Konseilu Jeneralaren itzalaz. Eta halaber Euskaltzaindiaren itzala eta lankidetzara eskatu zituen. Eta ekatu bezala erabaki zen.

Maiatzaren 3, 4, eta 5ean Bordeleko Unibertsidadean Jardun batzuk izango dira honako gai hontaz: XIX. mendeko lehen erdia Euskal Herrian. Jardun hoietarako ere Lehendakari ordeak Euskaltzaindiaren itzala eta lankidetzara eskatu zituen, eta bai lortu ere.

Eskola hiztegia prestatzen ari den batzordeak hiru zerrenda aurkeztu ditu. Zerrenda hoiek euskaltzain oso eta aholkulariei pasatuko zaizkie, oharrak egiteko hilaletako epea ematen zaiela. (Euskaltzaindiaren Prensa Bulegoko Agiria)

bazkari onaren zainpargarria
eta txarraren estalgarria

LA CASA
DEL CAFE

Juan Jriundo

San Marzial, 19 - Urrut. 413801
Donostia

deba

EUSKERA IKASTALDIA

Urtarrila ezker eratu dugu gau ikastolan, euskera ikastaroa. Esan beharrrak gera tamalez ez duela jendartearen arrera haundirik izan. Batzuen iritziz, egin dan zabalkundea ez da izan egokienetakoa. Izan ere, gaur egun, euskera arazoa jendeari zirikada biziagoekin adierazi behar zaio. Antolatzaileen akatsa hau izan bada, gaitz erdi. Jakin dezatela denak hemen garelako ekintza hau aurrera eraman nahian, talde txoto bat. Euskal nortasuna sortu eta gehitzeko garrantzizkoak ditugun euskera eraketak behar hainbat eginkorrak izan ditezten, denok parte hartu behar dugu.

AUTESKUNDEAK

Otsailaren 18an izan genituen «Asoziazioa»-ren azken saila aukeratzeko auteskundeak. Bertan, gazte-zortzikotea izan zan aukeratua. Zorionak. Oso jende gutxi ginen autarkia ematen eta honek merezi du azterketa bat erakunde horren aldetik. Nabarmen izan da jendearen ezjakintasuna.

Asoziazioari dagokion lanetatik at, beste arazo bat da hau, helgarri. Ez bada batzorde berri honek jokabide berriak dakartzakigun. Eskertuko genioke.

TXALO ELGOIBARTARREI

Urruzunoren omenaldia iri buruzko eraketa gaitik, guk bahi bezain laister ez bada ere, bihoakie antolatzaileei zorion eta esker lagunkorrenak. Abeslari saioa, aldizkariaren mahai-ingurua, Euskaltzaindiaren batzar irekia eta gainontzekoak oso atseginak izan zitzaizkigun. Hango arduradunak adiskideak ditugunez, aurrez ziur ginen nolako giro jatorria izango genuen. Zenbat herri-tan ditugun, zorionez, galga hontako ekintzak!

Deban zergatik ez? Zerbait hitz eginak gara honetaz. Hitzak haizeak eramango ote?

Solasaldietan sarri azaltzen dugun euskal kezka egiazkoa bada, ekin dezalogun lanari, garaia baita.

M. IDIAKEZ

oriako alegia

Azkueren euskerazko hiztegiaren hitzen bila nabilela Gipuzkoan bildutako zenbait hitzen ondoren G al ikusi nuen eta hasieran dakartzkien hitz-labur hauen esanahiari begiratu ondoren al hori Alegia, gure horriaren izena zela jakin nuen.

Gure herriko hitz asko daduzkagu beraz jasoak, euskal hiztegiaren onenetakoa.

Gure herriko hitz holec biltzen nor ibili ote zen jakin nahiz bila jarraitu nuen eta sarreraren bertan aurkitu erantzuna.

Horrelako hiztegi bat egitera auzartzen denak laguntzaileak sortzen ditu han-ta-hemen, bilketa lanak eta zuzenketa lanak egiteko.

Azkuek gure herrian aurkitu zuen bat: «Iriando, Alegiako apaiza» berak dion bezala.

Apaiz honetaz inoiz ezer entzun gabea nintzen eta zu ere ala izanen zara ziur esko.

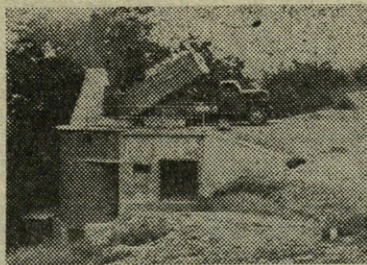
Geroz elizako-liburutan bere berri badela jakin dute: 1889-rako gure herrian koajutore gisa bataiatzen agertzen omen da. Urte berean erretoretza hartu zuen. Dirudienez berak eginiko azken bataioaren agiri 1914-15-ekoak dugu. Beraz 1889-tik 1914-ra arte gure herrian izan zen.

Apaiz honen sona ez omen da galduta Alegian (?), oraindik gizon handitaz omen daduka gure herriak. Katea nonbait hausia dela derizkiot, nere artekoa behintzat, nik ez bait nuen sekula ezer entzun. Baina ala badiote ala izanen da. Ez naiz txantxetan ari, bederatzirenetako liburuak ba omen dira gure elizan, berak egindakoak noski. Hizlari eta musikari bezala ere sona handikoa omen zen.

ai, Iriando, ai!
gure hizkuntzaz zinen arduratu.
ai, Alegia, ai!
hizkuntza etxeratzen baduzu.

MARZELINO

usurbil

LABEA

Ez da erraz herri haunditako kaletan pilatzen diren zaborrak izkutatzea. «Zikindegiko zuloan» bota ohi dituzte herri-gehienetan. Ez da giro sutan dagoen zabor pilaren ondoren: kea, kiratsa, eu-
liak, arratoiak... Zenbat zikinkeria!

Usurbilek aurrea hartu die Gipuzkoako herri-gehienetara. Zaborrak eta hondakinak erretzeko eta desegiteko LABEA egin du. Herriko bi langilek moldatua da gainera, hasi eta buka: Antton Itxauri eta Joxe Tolosak hain zuzen ere. Ez dute hortarako tekniko beharrik izan. Hortarako eta gehiagotarako ere biak bait dira nahiko artetsu.

Usurbilgo zaborrak ez ezik ingurukoak ere erretzeko hainbat neurri duen labea egin dute. Merke gainera.

HERRIBIDEAK

Oso ondo jarri dute Zubietatik Lasarte, Txiklerdi eta Santueneraino zabaltzen den bidea. Baita Kaleartik kalera datorrena ere. Orain, Kalearren erdi-erdi eta alderen alde dagoen bidea konpontzen aurrkitu ditugu.

Bazuten premia, baina itxuraz agertzeko garaia ere iritxi zaie. Txanda iritxiko zaiela uste dugu San Esteban eta baserrietako zenbait bideri ere.

HITZALDIAK

Hiru hitzaldi eman dira ikastolako gurasoentzat. Ikastola bertatik ezagutzen ez duenak harriturik egoteko moduko zurrumurruak entzuten ditu. Munduan zehar eta ikastolaren jirabiran dauden zenbait iritzi eta jokabideren berri eman zaie. Hitz batean esateko, Hezlerari buruz hitzegin zaie.

Elkarriketa jatorrean egin dira. Baina ez dugu uste hiru hoielkin bakarrik geldituko geranik. Bada zer aztertutik. Bada zer eginik. Jo dezagun aurrera.

ANDATZA

azpeitia

EUSKAL IRAKASLE
TITULUA

Iragan urtean Euskaltzaindiak antolatutako hiru esaminaldi prestatu zen, Euskal irakasle titulua «D» mailan lortzeko. Dakigun bezala Bilbo, Donostia eta Eibarren egin ziren aipaturiko esaminalak. Eta Elgoibarren, Pedro Migel Urruzunoren omenez ospatu ziren jaietan karnetak banatu, esamina ondo burutu zituztenei.

Euskaltzaindiak dela garaiz gaitzatu bazuen ere bertaratzerik ez genduen izan; ez gogorik ez genduelako gorputzaren ahuleziak baitzik. Ordea, egun berean jakin genduen, pozik jakin ere, Elgoibarren irakasle sail ederra bildu zela, ia denak gazteak, Euskara Batuen aldekoak eta ehunda hamairu karnet banatu zela. Lehenbiziko esperientziarako ez da hasera txarra!

Urola ibarretik ere hiru herritako jendea agertu zen esaminaltara, Zestuatik bat, Azkoititik beste bat eta Azpeititik bost, guztitara zazpi lagun. Bakarren bat aipatzeko utzi badugu barkagarri begiku, zeren gu geu Donostiakora bakarrik joan bait ginen, eta esan bezala Elgoibarra agertzerik ez genduen izan. Zazpi irakasle hark zagunak dira bailaran eta denek euskararen onetan biziro gogoz dihardue. Gaurregun beste hogeiren bat gazte jo eta ke ari dira titulua lortzeko ikasketak egiten; gure ustetan, ikasleotako zenbaitek esa-

minak burutzeko haina jakin ere badaki.

Bestetik andereño batzuek, berrek prestatu duten ikastaro batean Euskara Batua ikasten dihardute. Ageri denez beronen beharrez oharturik dirateke.

IKASTOLA eta EUSKARA
BATUA

Herri pila batetako ikastoletan aspaldidanik hasi zen E. Batua irakasketak egiten. Beste herri mordska batek ere azkenaldiotan beronen premia ikusirik, amore eman dio Batasunari.

Ohar gaitzen Euskara Batua mintzo garenean ez garelako nolabaiteko sasi-batasunaz ari; Mitxelena jaunaren erabaki zindo eta sendoz taxutzen ari den Euskara Batua baizik.

Urola ibarrean ere halako batez bederen! Bailarako batzordea hasia da Batasunaren arazoak arretan hartzen. Ordu onean hasi ere egin dela uste dugu, zeren gaurko egoeraz ez dezakegu luzaz iraun, ez eta gure ikastoletan «euskara made in Urola» edo «euskara made in anti-Hez» anarkia bat pairatu.

Azkoitian bertako batzordeak halarabaki zuelarik Euskara Batua irakasten da, Azpeitia eta Zestuan oraino ez da erabakirik hartu. Nahiz eta franko batzarkidek E. Batua premiaz sumatu eta beroni amore emateko hurbil egondu. Hiru herriotako batzorde bakoitzetik bi arduradun izendatu ziren komisi-
sio bat osa zezaten eta, beren artean arazoak azter zezaten. Bi bilkura egin ondorekin berehala ikusi zen, nahiz eta gehienak E. Batua-
ren zale izan, denak ez direla eritzi berdinekoak, eta hobe zatekeela elkarri kaskoak berotu ez baino bakoitzak bere aldetik batzordeari txosten bat agertu. Txostenak prestatu ondorekin beraz, berriro batzordeak jorratu beharko dute hauzia.

Aspaldiotan Euskara Batua dela eta franko herritarrekin mintzatu gara. Inork bestela pentsatzen badu ere, deus gutti arkitu dugu jakiera itsu setatsuan. Halabaina, Azpeitan tamalez beste gertaera bat frogatu ahal izan dugu: informazioa eza. Ene adiskide jator bat harri eta lur eginik gelditu da, «Sasi Batasunaren» egileak berak ere garai batetan H erabiltzen zuela esan diotenean. Eta begiek zorrotz ditzan eskuartearen dutan Egan 1968 eman diot. Urolako zenbait euskaltzalek itsumustuan, Azkue eta Orixe aipatzen dituzte euskararen erreinu lausogabearen erdutat. Ez bide dakite noraino konprometitzen duten beren burua.

Azkue, sarritan aipatuaren, denbora gutti galdut dugu berau aztertzen, beronek ortografia arloan zituen eritziak eta Aranarekiko diferentziak ere ez bide ditugu ezagutzen. Berdin Orixez, zeren, ez bide ditugu irakurri Orixeren «historia zikintzen» duten Barne-minetan eta Aitorikizunak, zeren Orixe ere, agian ernegaturik eta hagineta minez zegoelarik, ukan bait zuen «Euskal lorategia» zimeltzeko ausardia. Bai Euskal letretan hain ezaguna den Aranalde bere hilobak ere. Bai sasoi batetan Aizarnan egondu zen eta Urola inguruan hain miretsia zen Atxaga sermolar-mitilariak ere. Hok biok ere «lorategia» «Euskara txukuna» beraz, ximeletak miatzatzeko utzi eta oihanetara jo dute inaurkin bila.

Gertakizun hauen berri ematen dugu batipat: zenbait herri-gizon zuhur, E. Batua hedatzen, hiru katakume zapagorri burugaltu besterik ez dela esaten ari delako.

Guk ez dugu inor minbera nahi, egia hutsa da ere guraso askok, mundu zurrumbilotsu honetan ezertarako astirik ez dutela arkitzen, esaten dutenean. Hain alienaturik bizi gara! Eta sarritan geure burua justifikatzeko eta defenditzeko posturak hartzen ditugu gainontzeko alde batetara utzia. Garaia heldu zaigu ordea, sentipen soilak ekintza-gidaritza gaitzatzeko.

«PRINTZE TXIKIA»

Duela zenbait hilabete, Donostiako Beobide liburu banatzailearen bbaespean argitaratu zen Printze Txikia, ikastoletak liburu irakur-
garria. Egilea Salvador Garmendia zaldibitar idazle trebea. Hilabete batuzen gorabeherak ez dugu uste liburu honi gaurkotatzen kentzen dionik, bai ordea aipatzeko parada eman. Printze Txikia gai aldetik fikiozko jolas bat da, kasu honetan mamia baino azala interesgarriagoa zaigu. Alegia, gaia erabil-

tzeko Garmendiak darabilan euskara txit aberats eta ereduagarria. Lehendakik ere apur bat bederen, ezagutzen genduen zaldibitarren maisutasuna, bedi lekuko «Lurraren kondaira» bera. Idazkera edo estilo berezi bat somatzen dugu Salbadorrean. Gramatika legeen exenplu izanez gainera, bere joskera berezia, gauzak agertzeko eta esaldiak osatzeko duen estilo mirezgarria hain zuzen. Garmendiaren esaldiak biziak, zorrotzak eta laburrak dira. Salbador bertsolaria izan bazen, Lopategiren antza ez baino Mattinena izango zukeen. Garmendia idazleak eta Ahetzeko bertsolari tipiak badute elkarren antzik eta Oteizak esango lukeen bezala Euskal cromhch-az loturarik.

Alfabetatze eta euskara irakaskintzarako texto-irakurgai ezin egokiago Garmendiaren Printze Txikia. Agortu ezinezko adibideak dakizkigu deklinabide mugagabeetan, aditzetan, subjuntibo esaldi menderatzaileetan, ebar. Idazkera aldetik aspaldion argitaratu den libururik onentsuena iruditzen zaigu. Bada halabaina «Izadiaren gauza harrigarriak», hau ere Salbador Garmendiak egina, lehengo baino hobeagotzat ismatzen duenik. Hala bada pozibide zaigu, holaxe opa bait diogu Garmendiari: bere lanik eskaxena Printze Txikia baino oraindik ere hobeagoa izan dakion Bihoakio lerro hauen bidez gure zorianik beroena Salbador Garmendia langile isil zuhurrari. Euskara idatzia goren mailara igotzeko hainbat lan eta enpeinu hartu duen ekintzaileari.

ANATSAN

irun

Aurak kristautzen ditutenetan ipiñi oi zaizkieten izenetan euskerazkoak ugaritzen ari zaizkigu gure artean. Bidezkoa zan eta oso pozik ikusten degu. Ez dedilla, ordea, izen utsetan gelditu. Izeneri dagokionez, euskeraz ari ditzatela. Bestela ez luke ongi emango.

Ona emen guk jakin ditugun aur batzuen izenak eta gurasoak:

«Yayone», Nikaxio Altuna eta Pilar Olazabal-en alabatxoak.

«Izaskun», Laureano Etxabeguren eta Teresa Bergara-rena.

«Idola», Xabier Sardui eta Mari Bergaretxe-ren kimutxoak.

«Gariokitz Xabier», Joxe Ordozgoiti eta Joxepa Asteasuizarra-
ren semetxoak.

«Aitor», Joan Apeztegia eta Kortxexi Martiarena-rena.

«Iñaki», Mikel Oslinaga eta Mari Gurutz Elgorriaga-rena.

Zorionak guztiei.

—oOo—

Joxe Grazeña, margolari ezaguna, irundarra degu. «Erruki-txiki» izeneko baserrian sortua. Arretxe onduan. Aitak lantegi batean eta amak esneketaritzatik eguneroko egia irabazten zutenak.

Artaraxe bere gogo biziak eramanda, ume-umetatik margolaritzan ari zen. Gurasoak aai zutentxo lagundu, eta bera al zuen bezela sayatuaz, gaur duen mallara iritxia da.

Eta gaur ez da nor-na! Grazeña. Geroz eta izen aundiagoa du. Bere aurrean txapela erantzi bear da gero. Ondarrabin bizi da. Bere lanetan murgildurik, langille aspergaitza bait da.

Zoazkio, arrerarik onena egingo dizu ta. Sari ugari irabazia da. Bana ez batere arrotu. Berak eraku tsiko dizkitzu sarigarri izan dituen lanak eta beste zenbait ikusgarri!

Gure zorion apala bijoakio irabazi berri duan sariagatik.

—oOo—

Bi gizon aundi ill zaizkigu. Leon Arrieta bata eta Prantzisko Elgorriaga txokolategile ezaguna bestia. Biak oso zaarrik, larogaitakak, eta bata baño bestia Irundarrago.

Joan zaizkigu, baita ere, gure ondorekin betiko: Joana Arozena Arrieta Andrea, bere 66 urtetan. Leandro Larrea Larrea, 56-etan. Joan Arrue, 65-tan; Joakiñ Rekarte Eizaguirre, 54-tan. Julian Arruabarrena Txapategi, 80-garrenian eta Joan Urkizu gizon ixill beziñ zintzoa.

Zeruan gerta ditezela guztia. Gure samin agurrik biotzetikuena beren sendiei.

—oOo—

Federiko Bergaretxe Abaigar J. argia izendatu dute Irungo endore izateko. Asko poztu gaitu, bein baiño geiagotan erriari dion maitasuna argi asko agertu izan bait du.

Bere agintaritzan lanetan zuzentazunez eta zintzotasunez jokatuak duala zalantzak ez degu. Zorionak eta urte askuan.

Otsailak bere azken agurra ekaitz, erauntsi eta elurtez egin digu. Goxoegi oitua genduzkan aurtengo neguak eta bapateko onek piska bat izutu gaitu, etzan aintzat artzekoa baiño.

Etxe barrutik elurrari begira ongi egoten da. Umetako oitura eta goraberak gogorazten. Nik beñepeli, elurra mara-mara ikusi, orduko amonagandik ikasitako ura etorri oi zait eta bai gogoz abestu ere:

«Elur, malur,
ez nauk ire bildur,
etxean bazeukeat
nalko arto ta egur».

—oOo—

Ateetan degu Garizuma, aurrean berandutxo baiño.

Lenengo asteen izango degu, beiti bezela, «euskaldunen asteen». Epailaren 19-garrenez bukatzeko. Urtero oi denez, Andre Mari Elizan, aste guzian euskerazko itzaldia izango dira.

Itzaldiak Aita Zubiaga jesuitak egingo dizkigula jakin dute. Ongi ezaguna gure artean. Amaika itzaldi bikain gure Elizan egiña, bai erderaz, bai euskeraz.

Aste orten, euskalduna, zure itzaldietara, utsik egin gabe.

KUKUTXO

ETXKO-ANDRE: IRAUN ARAZI ZURE
ARROPEI ONOKO JABOI ONEKIN:

JABON LAGARTO

Zure garbiketa makinaz egiten ba'ezu

ATOMIZADO LAGARTO — jaboia erabili beti

Eskuz ba'zabiltz, LAGARTO — jaboia bear dezu erosi

JABON LAGARTO, garbiketarako jaboia bakarra
Etxeko-andrearentzat neskamerik egokiena.

¡JABON LAGARTO!

ERLOJU ETA BITXITEGIA

Edoardo Chopeitia

Getaria, 10-Urrut. 417751-Etxekoa: 422700 - DONOSTIA

beasain

SANTA AGEDA

Gure herrian ere, bada Santa Ageda bezperan abesten ibiltzeko ohitura. Urteoro irten ohi da talderen bat eta aurtien ere bai. Honezaz gainera, oinazko San Martinen heriotzaren ospatzeak indartu egiten bide du ohitura hori. Dena den, aurtien ikusi genduen taldean 18-20 urtekoen urritasuna nabaitu genduen. Zergatik? Idiazabalen jaiak zirelako beharbada edo eta Santa Ageda bezperan kantatzea atzeratzea josten dutelako... batek daki zergatik! Irten zirenak beraz, txaloak merezi dituzte alde horretatik. Hala ere bada argitu beharreko puntu bat. Eskaleak (kantariak) «Ikastolako aurrentzat» zihoen letrero txo batekin ibili ziren. Egia da bertan bazirela andereño ta haur batzu, baina egia borobilagoa da Ikastola erakundeak ez zuela ez arterik ez parterik honetan eta bere IZENA inorekin kontatzeko erabili dela. Hona gertatua; irakurleok epaitu.

INSTITUTOA

Eginahaletan ari dira Batxillera-toko Institutoaren bigarren etxea eraikitzen. Lehengoan ez bide ziren ikasleak sartzen (1.200 bat edo... badira) eta bigarrena eraikitzen ari dira. Datorren Ikastarorako bukatua izango dela dirudi. Lehengo etxearen ondoan doa bigarren hau ere. Batxilleratoan geratzen diren urteak eta COU irakasten dira bertan eta ikasleak Goierri guztikoak dira.

ANTZERKIA

Institutoko Ikasleen Gurasoek antolaturik, Urnieta EGI-BILLA taldeak antzesturiko KIRETSA DARIO ikusi ahal izan da Beasainen. Saioa, Otsailaren 11an eta goizeko 11terdian egin zen USURBE zinean. Jendearen aldetik ez du izan erantzunik. Goierri ballarari begira egi-na omen zen propaganda baina 170 bat ikusle besterik ez. Nola gazte hala zahar, Herriak ez du erantzun! Antzesturiek, txalorik eta gorapamenik handienak merezi dituzte. Inaki Begiristalnek sortua egoki eta dotore azaldu zuten. Artisten aldetik badago ezipala eta lanean horrela badi hardute urrutira hel daitezke.

Gaiaren aldetik, egun Euskalerrian diren gaitzetako bat azaltzen du: Homoseksualitatea. Baina gaitza bera baina gehiago, gaitzaren ondorioak eta honetan datza bati-pat antzerkiaren balioa. Hizkuntza erraz eta jatorrez, aia ulertzeko moduan agertzen ditu gaurko sekuleriaren joerarik nabarmenenak. Ondorioak berriz, erremediorik ez duen gazte batengan itsatsirik (bere zenbait iturri aipatuaz) gaitzaren gogorra adierazi nahirik lortzen ditu.

Nahiz eta jendeak behar bezala erantzun ez (behar bada hasiak gaude nork egiten duenari begiratzin, zer egiten duen begiratzeko) eskerrik beroenak zor zaizkie antolatzaileei, antzesturiei eta hain errediza dotoreak prestatu zituen «Eskisabel eta lagunak» haroztegiari. ESKERRIKASKO guztioi.

MURUMENDI

arrasate

KANTALDI BATEN GAIN

Oraindik Oñatin izandu berriak diren Joxemari Zabala eta Mikel Laboa gure herrira datoizkigula jakinarazi digu aho berritsu batek. Hain zuzen Martxoaren hamalau-ean Gureara; Antolatzaile, Danoko-ko espeleologia taldea dugu eta jaialdian bildurikoa hain langile behartsu diren Donostiako Aranzadi elkarteari zuzenduko zaio. Oñatiko ekinaldiaz ititzi bat azaltzerakoan, bi artistek banaka aztertzea litzakeela dirudi errazena, eta agian izan ere bai, baina kasu honetan ez zaigu laketa. Laboaren tankera, oso ezaguna; errepertorioa berriz ez guk nahi genukeen bezain berritua; Zabala, harrigarriko instrumentista. Memento batzuetan gozo eta beste-etan garratz, baina beti jendeen

artean nahi duten oihartzuna sorrazteko gauza dira.

Bi arrazoi geure buruari ezin barkatuzkoak zinea ez betetzeko: artisteen nortasuna eta kantaldiaren asmoa: Aranzadi, alegia.

MASKELU TALDEAK-3

lezo

GORA ERRENTERRIARRAK!

Aipatu gabe ezin utzi Errenterian antolatu duten Euskal Kultur Astea. Dudarrik gabe, gure herri honetatik jendea bilduko zan. Izan ere, denetarik izan bait dugu: hitzaldirik, teatrorik, kantaririk, poetarik, bertsolaririk, erakusketarik, diska eta liburu azokarik... Nahi duenak izan du aukera.

Bestalde, ongi ikasi behar dugu errenteriarrek erakutsia. Noiz izango gera gauza horrelakorik Lezon antolatzeke? Noiz elkartuko gera lanerako? Noiz ez dugu hortarako eragozpenik izango? Noiz izango dugu lekuri horrelakorik egiteko?

PARROKIA

Bizi da, bai, bizi, lezoar euskal-eliza; egitekorik asko dago, baina lanean ari da, eta hau da kontuan hartzekoa. Gaur inor kongregazio-ko zintak lepotik zintzilik dituela ikusten ez bada ere, gaur eta orain hamar edo hamabost urteko elizen artean aukeratzetik banu, oraingoarekin geratuko nintzake.

Goiko Elizako leihoak, vidrierak, konpontzen hasiak dira, baina aldameneko belardia-ta, zeharo abandonaturik daude, hain toki ederra izan arren.

TEATRO BAT BEHAR DUGU

Zer nahi bilera, hitzaldi edo saio antolatzekean behar beharrezko dugu gela bta, jendea bil litekean toki bat; gaurkoz ordea, ez dugu horrelakorik eta izateko esperantzarik gutxi; ez bait du inork bere dirua honen gisako «babokerietan» arriskatzeko gogorik; errazagoa bait da taberna zulo bat irekitzea ezen ez dirurik gutxi emango lukean teatro bat edo gela dexente bat, bederen. Aiumentatuak egin lezakeala pentsatzen duena, apustuko nuke lehenago eramango dutela Olatzar-azpira bere begiz horrelakorik ikusi baino. Eta, orduan zer?: Goiko Eliza.

Lezon bi eliza ditugu; behekoan izaten dira elizkizun gehienak eta Goikoan berriz, hiletak eta baitaioak besterik ez, eta ez hok behekoan egiterik ez dagoelako, ohi-turaz baizik; alegia edifizio haundi horrek ez du ia zerbitzurik egiten eta egiten duena tikiagoak egin lezake.

Ezin ote da Goiko-Elizarekin Donostian San Telmorekin egin gisako gauza bat? Egiten balitz ez genduke gorago aipatu ditudanak egiteko leku eskasik. Zer iruditzen zaizue?

BESTE GALDERA

Mezatan eta zabaltzen dira orri batzuk eliz-arazoetaz; erdarazko-etan «Real Academia Española» delakoaren arauak, edo normak, edo nahiago baduzue iritziak betetzen direla, zergatik ez euskarazkoetan Euskal-Akademiarrenak, Euskaltzaindiarenak, alegia?

LEZORA BAZATZ, KONTU!

Oinez bazatuz, ez espaloirik ondatu eta autoa kaxkarra baduzu, kontu gure kaletako leuntasuna lardaskatu; egunez ez bazatuz, jantzi betaurreko beltzak, argitasunez itsutuko zinake-ta. Igarriko zendu-irakurle, aurrekoak gezurraz direla, baina ondokoak egia dira eta gogoan har: espaloirik ez dugu ez eta kaletan zulo gabeko tartarik, beraz bi bota pare ekarri, badaezpada ere; lehen telefonoak zirela-ta zulatu zituzten kaleak, orain ura erakartzeko, gero argi-indarra pasatzeko edo auskalo; eta bitartean idi pareta eta gurdia sartuko lirakean putzuekin gure kaleak. Linterna haundi bat ekartzea ere komenigarri izango litzazuke eta hala egiten ez baduzu kalte zuretzat.

Sistiaganeko Pello

mutriku

MUS TXAPELKETA

«JAUJA-ko» gazteek, Urtarrillaren zortzirako eratu zuten mus-txapelketari, igaro zen ostiral gauean bukaera eman zioten. Txapelketa onek alaxoxe zaletasun bizia sortu zuen erriko muslarien artean. Ogeita amabost bikote ziren bertan parte artu zutenak, zein baiño zein obeak. Ainteste jokaldiren buruan, Selestino Salegi «Aportatei» eta Jose Luis Arakistain «Tetuan» izan ziren irabazle, txapelkun gelditurik. Bigarren, Kosme Furundarena eta Antonio Agirre «Txartxa». Irabazleak mus-lanean argiak eta bizkorak direla ez dugu ukatzerik. Bikote bete-beteko osatzen dute.

Auei musean irabazteko... plaza askotan korritutako zezanak baitira. Bizkai aldean Ondarrun, Gernika, Bilbon ta abar, sariak jasoak dira. Oraindik-orain, Ondarroako «BAR IRRINTZI» etxean, izan den mus-txapelketan ere, estu eta larri ibilli arren, azkenik garaille atera ziren, saritzat bildots eder bat jasorik. Zorionak Selex eta Joxe Luis, eta on degizuela bildotsak.

ERIOZAK

Otsailaren 25ean, il zen Andonegi eta Lezertuatar Manuela. Andere on eta oso ezaguna gure artean. Nere samiti-agurra bere seme Jose Antonio, emazte eta beste senidetar guztiei.

Otsailaren 28an, il zen Zenekorta eta Etxeberria-tar Juan, Mutrikuar jatorra ere, urte askotan Frantzian, Burdeoson bizi zena. Ar bezate bere anal-arrebek eta beste aaide guztiek nere atsekabea.

ANDONEGI

mendexa

Santa Ageda bezperan, Mendexa'tik talde bi ibili ziran etxerik-etxe Santa Ageda'ren bizitza abesten (kantatzen).

Amar eskola mutikok osatu eben talde bat. Oso ondo abestu eben.

Beste taldea, nagusiak, ogeitabederatzil neska-mutil, erriko abadea zuzendari zutela. Iru abotsetara abesten eben, eta guztiz ondo gaitzera.

Pozik egon zan jendea eurari entzuten.

Mendexa'n eta Amoroto'n ibili ziran gozuean urtenda egun guztian, etxerik-etxe. Ibilaldi ederra egin eben, baiña urrengo egunetan larri ibili ziran batzuk anketako miñarekin. Berebil edo automobillean oitu ezkeo, gogorra da oliñez ibiltzea.

ETXEBIZITZA BARRIAK

Abade etxea ta Sakristau etxeak botata, beren terrenuetan etxebizitza barriak egitera doaz.

Etxegintzaile batek artu ditu bertako lanak; abadeari sakristauri etxebizitza bana emon terrenuaren aldera, ta beste bizitzekin berak irabazia ateratzeko asmoa dau.

Uste dogu lalster asiko dirala lanean.

ITZALDIAK

Otsailaren 12'tik 22'ra itzaldia euki doguz illuntzeko zortziterdian asita, elizako aretoan (salolan).

Markiña'ko «Extensión Agraria»-koa izan dogu izlari.

Ortuari edo barazkiei buruz mintzatu zan.

Eta... betiko leloa!

Entzule danak euskaldunak, eta izlaria erdelduna.

Noiz izango ote dogu izlari euskaldun bat baserriko gauzak erakusteko?

Txakartegi'tar Joxe

pasai donibane

EUSKARAZ IKASTEN

Orain dela hilabete batzuk hasitako euskarazko klaseak, aurrera dijoazkigu. Ondo mintzatzen diren-etatik hasi eta ezertxo ere ez dakiteneraino, taldetan banatuaz, jo-ta-ke ari zaizkigu ikasten. Bejondizuela!

Eta fruitua nabari da. Esate baterako, euskaraz dakitenekin mintzatuz gero, aurrerapen izugarria egin dutela, itsu batek ikus dezake. Izan ere, haziak, etxeko ganbaretan kutxan gordeta eukiz gero, ez du landareri ematen. Erein-ereinara-ziaz emango du benetako fruitua.

Saia gaitzen bada, euskara, plazaratzen eta kaleratzen sukalde barrutik atereaz. Hona hemen euskaldun guztioek egin behar gendukeena: euskaraz nun-nahi hitzegin, lotsa alde batera utziaz; ez bai zuen alferrik esan Bernat Detxepare euskal idazleak 1545 urtean: «Euskaldun den gizon orok altxa beza burua».

ANTZERKI TALDE BAT?

Gure herrian antzerki edo teatro talde bat sortu denik, ez dugu adierazi nahi izenburu honekin. Arangoz ez dugu horrelako zori-nik... zoritxarrez izango. Arraunlariak; futbolariak, txirrindulariak esku-baloilariak ugari ditugu; baina, noiz sortuko ote dugu herrian antzerki talde bat?

Izenburu honekin zera azaldu nahi dugu, hots, Martxoaren azkeneko antzerki talde bat ekartzeko asmoz omen dabilta ikastolakoak. Ikastolak dituen zenbait zor arintzeko izango omen da bilduko den dirua. Egia ote?

Xehetasun gehiago emango dugu sail hontan. Antzerkizaleok, orno egon zaitezte beraz!

TRINTXERPEKO BIDEA

Ez da agian gure eginkizuna izango Trintxerpeko arazoetan edo problemetan «sudurra sartzea», norbait pentsa lezake. Eta nahiko arazo du. Baina, Gral. Mola deritzan kalea edo karrika, sanjuandarroi ere badagokigula deritzat, hemendik ibiltzen bai gera oso maiz, bai alderdi holetara lanera joaten direnak eta bai Donostiaruntz abiatzen geranok.

Gral. Mola kale honek konpontzeko premia larria baduela, denok ikusten duguna da. Izan ere, zuloz beteta bai dago eta automobilean, autobusean edo motoan ibiltzen geranok, badirudi karreteran baino galdi bidean ere gehiago gabiltzala.

Konponketak egitea dagokionak, aurki hasiko direla, itxaropen osoa dugu.

IÑALURRETAK

ZERUKO ARGIA SALTZEN DA:

ELGOIBAR
M. Gorestina

IBAR
Angera
Markina
Iriondo
Eguren
Gisasaola
Barela
Alday
Aranburu
Estanko, 11
Ileesi
Simon
Amana
Uraul
Unizar
Siglo XX

Eibar

Iruñe

Pasaia

Aizarna

elgoibar

HITZALDIAK

Azaroan hasi zen marxismoari buruzko ikastaroa, iragan den Urtarrileko azken astean bukatu da. Lehenbiziko esperientzia zen mota honetako ikastaro bat euskeraz ematea.

Ikastaro hauetara eta jendearen erantzunari zegokionez, antolatzaileek bazituzten beren kezakak. Baina, ona izan dala jendearen erantzuna esan dezakegu eta ezin hobea Garate anaiek eskaini digutena. Lehenengo egunetan, entzulez gainezka eta ondorengo guzietan ere ondotox zela esan behar.

Jakingarriak ikastaro hauetan bildu gerantzat Roman eta Gotzonen erabili dituzten gaiak. Uxatu arazi dizkigute entzuleon barrendik Marx eta marxismoari buruz ezarri izan dizkiguten zontak «mamususai». Eta Marx ez ezagun bat agertu digute entzuleoi. Agian, Marx pentsalari, ekonomista, filosofo, humanista, gizon handi eta jakintsu bat ezagutu arazi digute. Nolabaiteko «mamusu» baten antzeko irudia izatetik, gizon interesgarri bat ezagutzera iritxi gara entzule izan garenok.

Marxen teoriarik oinarriturik zontak herrialdeetan izan diren esperientziak eta egoerak aztertuz jarraitu zen ikastaroa. Gero, arlo hautan izan diren gizon famatuen bizitza eta jokaerak azalduaz iragan dire honako ikastaro hauek: Berri interesgarri antz eman digute sail honetan ere.

Elgoibarko semeak izanik eta bertako euskalkia ondotox menperatua izanagatik, batura bidean jardun zuten entzuleon atsegingarri eta gehien ahoetatik entzun ahal izan duguna zera da; euskera ulertteraz eta atsegina erabili digutela. Hontan ere erakutsi ederra Garate anaiek eman digutena.

Hitzaldi bakoitzaren ondoren, datenariko galderak joaten zitzaizkien

hizlariei eta jabetasunez eta gaia ondo menperatuaz eta apaltasunez, zegokien erantzuna emanaz.

Txaloak antolatzailei, ikastaro hauek euskeraz ematera ausartu direlako eta gure bultzaka urrengoa antolatzeko ere.

BATZAR NAGUSIA

Iragan den Urtarrilean «Elgoibarko Izarraren» Batzar Nagusia ospatu zen Urbitarte Biltokian bazkide eta gurasoz gainezka zelarik eta urrengo urtean zine-saloiren baten baxharko zela ere aipatu zen. Dena dela egia zera da; giro jator batean ohi den lege entzun zutela, Luis Bilbao orain arte lehendakari izan denaren ahotik eta ongi etorriaren jarraian, igaro den urteko ekintzak, hots, ikastolako heziketa, pre-eskolak eta E.G.B. bost urtetako, ballet, inglesa, euskal dantzan eta alfabetatzearen berriak.

Baita ere, aurtengo, presupuesto latza agertu zigun Agustin Gorostizak, egokitasunez azaldu ere. Presupuesto hori berdintzeko, ikasleei beren ikasketak ordaintzeko kuota berriak jarri beharra ta abar. Neurri bitakoak jarri ziran batzar orokor hartan eta autzokunde bidez aukeratzekoan, garbi azaldu zen gurasoek ita ikastolatzen duten uste ona eta berak dituen larriune honetan kuota gorena aukeratuaz.

Ondoren Juanjo Araolaza, oraingo lehendakari, etorkizunerako diren asmo eta ekintzen berri emanaz eta hauek aurrera eramateko ematen ari diren urratsak agertuaz. Asmo handiak eta garratzitsuak Lehendakariak azaldu zizkigunak. Elgoibarko ikastolarentzako, entzule guzian txaloak izan zen erantzuna. Bidea garbi dago, EGIN eta JARRAI.

Azkenik, autarki bidez Imanol Zabala aukeratu zen Lehendakari ordeko eta honek lagundu die batzordea osatzen. ANTON SARITUA

Urruzunoren omenez izan diren jai-tarteak, Udaletxeak eta Euskaltzaindiaren babesarekin, ipui sari-keta bat ere izan dugu eta lehen

sari bakarra, hainezagun den irakasle, abeslari, hizlari eta poeta trebe Antton Aranburu izan dugu. Zorionak Antton eta ea noiz ospatzen dugun sari hori. Kilimoko errekan freskatutako Bilboko ura baino hoberik ez afari baten ondoren eta batez ere lñaki Lete mahai buru dugula.

F. HARRI

herrera

ELIZA BERRIA

Hara, azkenean, Eliza berria Herrian! Hara eliza bihurtu lehen zine izateko zegoen gela. Entzun ere entzun dugu eliza eraiki behar zen lekuan hamalau bat pisuko etxe luzea omen dijoala: zinearen ordeiz eliza eta elizaren ordeiz etxe luzea. Zer dela-ta aldaketa horiek? Ez jakin! Bainan, mihi gaiztoek diotenez, diruaren dantza ez zen faltako musika horren aspian.

Zinearen ordeiz eliza: galdu ala irabazi egin ote dugu aldaketa horrekin? Pentsa beza bakoitzak nahi duen bezala.

Besterik ere bada: oso txukun eta eder omen dijoa eliza berri hori. Ez al da, nolabait esateko, aldameneko hauzotan sortuko diren elizen buru edo zentro izango? Guk ez genduke hain gaizki ikusiko hortan, eta beste erakundeetan berdin, hauzotako sakabanatuei buru bat ematea. Gure aldeko barriok, alegia, zentro bat izan dezatela. Bururik gabeko gorputza, izan ere, berez hila baita. DEPORTEA...

Gure hauzoan badago deporte zaletasunik: korrikalari onak ditugu (Artola, Mitxelena...), futbolista ere ez hain txarrak (Sporting...); gimnasio bat badago; polideportibo bat eraikitzekotan omen dira; minibasket delakoa ere iritxi omen da da ikastolara... Baina beste joku bat bazegoen

hamaikatxo ikusle bereganatzen zituena: esku-baloia. Igande eguerdian ondotox betetzen genduen gure plaza, denbora pasa eta gureak animatzeko asmoz. Gaur hori ere galdua dugu. Pasaian jokatzeko dituzte herrerratarrek beren partidok; eta han —berauek diotenez? ez txalorik, ez girorik eta ez dirurik ere ez dute jasotzen. Izango al da inoiz gure plaza lehen izan zena!

ETA PLAZA

Izan ere, aspaldian hemen izan ez den norbaitek honera etortzeko asmorik hartuko balu, aurrez hemengo bideen berri ondo jakin behar luke. Bestela, hemen bizi den aspaldiko lagunak bat ikusi nahi badu, ezingo da berebilez plazara bertaratu, Buenavista eta Alzatik bueltan ez bada. Eta oinez abiatuko balitz, berri, hemengo tresna, harri, lokatza eta zaratakin beldurturik ihes egitea ere ez litzake harritzekoa izango. Donostia politaren morroi itsusia bihurtu gara aspaldi hontan!

"CASAS SOLARIEGAS"

Lehen bagenituen holako batzuk aspaldiko Altzan eta inguruetan. Gutxi izangi ziren bai, baina bai politikak. Casanao, Casares, Monea... etxe zabak, atari polit eta harmarri ederrak, denak aintzina baten lekuko, gure aintzinako baserrien

lekuko ikusgarri. Arte gauzetan norbait direnak ondo maitatzen dituzte horrelako ale bakanak. Dirudun eta etxegileek ez hainbeste, ordea, zoritxarrez. Casanao bota zuten tamalez. Casares delakokari buruz eztabaida franko badabil, jesuitek han beren eliza eraiki nahi dutela-ta. Monea, La Paz hauzoaren erdian, gordetzeko omen dira. Ez da berri makala! Zentzudunak mundu hontatik erabat alde egin ez dutela esan nahi du horrek. Gainera, herriaren zerbitsuan jarriko omen dute. Luze joko luke guzi hontaz mintzatzeak; guk hauxe bakarrik diogu: errabotatzen direla holako etxe ederrak, bainan ondo damutuko zaigu geroan...

IZEN PROPIOAK

Nor ez da Hermano Pedroz gogoratzen? Zein herrerratar jator ez da harren klasetik pasa? Nork ez du ikusi elizaren organoan eseririk bertako korua zuzentzen? Hamaikatxo urte pasa ditu hemengo haur bihurriek belarrondokoak banatzen... eta berauen bihotzak bereganatzen. Hauze da, inor izatekotan, gure historia txikian sartu den gizona. Egun hauetan, hain zuzen, hirurogei ta hamabost urte betetzen ditu bere Irungo erretiroan. Herrerratarrek ez dira zutaz ahaztu. Zorionak!

JO-GU-KAR

JOSE ZINKUNEGI'REN OPTICA BERRIA DONOSTIAN

URTIETAN LAN OIETAN OITUA

BARRUAN DANAK EUSKALDUNAK

Hernani, 4

DONOSTIA

Bankaetxe on batek arazo asko koponduko dizkizu.

Zenbat eta eskurago orduan eta errezago.

Banco Guipuzcoano

gertuan daukazu, zure zerbitzuan prest eta gogotsu.

ZURETZAT

ELIZAREN BERRI

LIENART KARDENALA, "GOTZAI GORRIA", HIL DA

40 urtez (1928-1968) Lille-ko gotzai izan zen Liénart kardenala, joan den otsailaren 15ean hil da. 39 urte zituen. Bere garaiko eliz-gizon handienetakoa izan zen.

Lille-ko gotzai egin zuten ordu berean, bere aurrekoek erabaki nahi izan ez zuten arazo nagusi batekin topo egin zuten: Frantziako Ipar aldeko katoliko enpresarioek ez zuten ongi ikusten langileek beren aldetik eta beren onerako sindikatorik moldatzerik; lantegi-buruzagiek, hitz batetan, korporatibismoa jotzen zuten; Liénart gotzai egitean, lan-opor gogorrean zeuden langileak; hartan, enpresarioek gotzaiarengana jo zuten, bitartekotzat hartuaz; baina, gotzaiak, bera textil-enpresario familiako seme izanik ere, langileen alde erabaki zuen. Hura amorruta! Erromaraino jo zuten dirudunek. XI. Ploik gotzaiak Erromara deitu zuen. Eta Liénart-en arrazoiak entzun ondoren, eta protokolo araubide guztien gainetik, kardenal egin zuen Lille-ko gotzai. Lille-n langileak egin zioen harrera ez da esatekoa.

Nagusi jendearentzat, ordea, "gotzai gorri" izenaz gertatu zen gure gotzai. Sarritan, ez da gauza handirik behar izaten izen ospetsurik irabazteko. Baina, Liénart-ek, irabazten ezezik, izena gordetzen ere jakin zuen.

Bere bizitza guztian zehar jokatu zuen Liénart-ek egiazko liberazio eta askapen senaz. Horren frogatzat, bi aipamen egin genitzake:

a) 1954ean eta 1959an, Frantziako apaiz-langileei buruz Erroman hartu ziren jauntxo-erabakien aurrean, Liénart-ek egiaz jarrera jatorra hartu zuen. Bera izan zen, Feltin eta Gerlier-ekin batera, Erromara hauzia argitzera joan zena. Eta lortu ere, zerbait lortu zuen: ordurarte lanean ziharduten apaizak jarraitzen ahal ziren lanean (lantegietan esan nahi dut). Baina, jatorrena zera izan zen: berarengana zihazten apaiz-langileei bere iritzia —Aita Sainduaren erabakiaren kontrakoa izanik ere— agertzeko hitz-motelik ez zuela.

b) II. Batikano Kontzilioaren martxa erabat aldarazi zuen bere eskuhartze sonatuaz. Hain zuzen, 1962ko Urriaren 13an, Kontzilioa lehenbiziko Batzar Nagusian biltzen zen. Batzar hartan ez zen beste egitekorik, Kontzilioko Batzarkideak izendatzeaz bestea. Horretarako, Batikanoko Kuriako burukratek beren "akzioa" asmatua zuten: Kontzilio-guraso bakoitzari kuaderno bat ematen zitzaion, Batzorde bakoitzarako orri bat zuelarik; orri bakoitzean nork bere izenak eman behar zituen, Batzarkideak izendatuaz. Baina, botazio gexal samarra zen hori. Gotzaiak ez zuten ia elkar ezagutzen. Nor izenda? Burukratek bazekiten zertan ari ziren. Aipatu kuadernorekin batera, izen-zerrenda zabaldu zuten; izen-zerrenda jakin bat zen, gizon seguruenak.

Kontzilio-jendea laster ohartu zen jokuaz. Baina, Batzarrean ez zen lekuri eztabaidarako. Botoa eman eta kitto. Hala adierazi zion Tisserant kardenalak, kardenal zuzendariak, Liénart-i, honek hitza eskatu zionean. "Ez?, esan zuen Liénart-ek; horrez gero, neuk hartzen dut". Esan eta egin. Han jaiki zen gure kardenala, Felici Idazkari Nagusia zur eta lur, eta Tisserant kopeta haserretsua zirelarik.

Hango txaloak. Liénart-ek eskatzen zuena, inor esatera ausartzeke, guztiek opa zutena zen: izendatze hura egin aurretik, elkarrekin hitz egin behar zen.

Jendeak arnasa hondo-hondotik hartu zuen, Liénart-en ausardiari esker. Askapena izan zen. Gerora, bide horri eutsi ahal izan zion Kontzilioak. Baina, erromatar burokraziaren araubidearen kontrako ausardiari esker gertatu zen hori.

Ausardia hori nola interpretatu zen badakigu. "Frantziar gotzaien asaldaketa, Kontzilioan, Liénart kardenala buru dutela". Horrela agertu zuten aipatu gertaera hori Italiako egunkariek.

Ordutik hona, esankizun hori, idatziaz ez bada ere, praktikan amaika aldiz agertu da: Kontzilioak ekarritako askapen haizeak amaika madarikatzaila izan du.

Baina, gizon baten haziak, egiaz Izpiritu hatsez diharduenean, araupide eta madarikazio guztiak gainditzen ditu. Horietakoa izan genduen Liénart. Bere lana ez zen mugatu Lille-ko diozesiara. Ez ahal da mugatuko bere denboraldi honetako garaia!

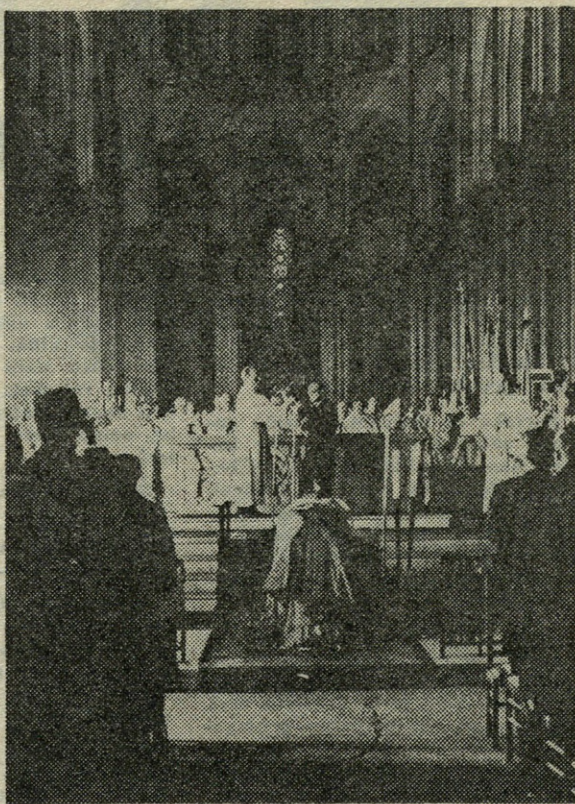
ECUADORKO GOTZAI BAT INKISIDORE PEAN

Ecuadorko lur jabe handiek Erromara jo dute. Proaño, Riobamba-ko gotzaiaren aurka. Ez dira konforme, nonbait, gotzaiak laborantz-langileei luzatu dien eskuaz. Eta Erromatik ikertzaile edo inkisidore bat lortu dute Gotzaiaren lana eta sozial irakaspena aztertzeko. Boliviako aita Casanova, salesianoa, izana da lan hori egiten duena.

HOLANDAKO KAZETARI BATEN KONKLUSIOA, ETA APLIKAZIOA

Joan den Urtarrilaren 26tik 28ra bildu zen Holandako Eliz Batzar Nagusia, Noordwijkerhout-en.

Batzar horri buruz, hona ezin alda ditzakedan beste zenbait gauza interesgarriren artean, Haarlem-

Liénart kardenalaren hiletak Lille-n

-go diozesiatik ordezkari bezala Batzarrean zen kazetari bten konklusio interesgarri hau aipatu nahi nuke.

"Gauza aski bitxia. Bi egun t'erdi hauetan, orain hiru urte Kontzilio Pastoralean erabili ziren prolema berdintsuak aztertu dira, eta funtsean era berdinean. Aldea, honetan datza: bietan parte hartu dutenak ez dirala berdinak. Oraingoan kontserbadoreak gehiago mintzatu dira: ordutik hona bihotz hartu dute nonbait. Gainera, "parrokia erdi mailako kristaua" itzarri egin da ordutik hona. Orain hiru urte bildu zen jende askok, berriaz, atzea eman dio Eliza-egiturari, eta bere fedea beste nonbait burutu nahiaz dabila. Ez litzake harritzekoa izan, hemendik hamar urtetara gai hauk berauk erabiliak jarraitzea, baina eztabaida horretan kontserbadore jendea besterik ikusten ez litzakeelarik".

Konklusio interesgarria nioen, zeren, ongi adierazten bait du horrek, idarokitzen bederen, fenomeno hau, Holandakoa ezezik, gure artekoa ere dena: jende asko Eliza-egituratik saihesten ari delakoa.

Jakina, horrelako fenomenuak azalpide sakonagorik beharko luke. Baina, argibide bat alderdi honetatik ez ote doan nago: egitura horrek kristauen artean egiaz eta benetan ez dagoen (eta, eskatologikoa delako, ez dagokeen) batasun itxura egin nahi izatetik. Alegia, guztiak "patroi" batez ebaki nahi izatetik: bide batetik eraman nahi izatetik, jokamolde batetara makur erazi nahi izatetik, batera ez datozen iritzia eta pentsabideak lasterregi eta ari-negi bateratu nahi izatetik, e.a.

Dena den, aipatu fenomenua, kristau maila guztietan ageri da: kristau askok lehengo parrokialako "bata-sun" hura nahi luke, zerbait falta zaiola nabari du, eta batasun itxurara joko luke pozik; hor dugu Diaz Alegria-ren kasua ere: liburu bat argitaratu emateko mila permiso behar omen dira, Elizaren batasunari eusteko modua horixe da, eta jakina, jendeak isileko lanera jotzen du; arazo hori dela ta, Diaz Alegria-ren jokamoldearekin bat zetozela adierazi duten hainbesterengan pentsatzen dut.

Okerbidea litzake noski, bat ez gatoz, eta bideak urrunduz joaten uztea; baina, agian, okerrago litzake beste postura: bata bestearengandik urrun diranak elkartutaz ematea.

Bidenabar eta gai horri loturik, esango nuke, Gipuzkoako apaizen artean laster izanen dela test antzeko zerbait. Izan ere, joan den Otsailaren 28ko bileran, Urretxuko Pasiotarren etxean apaiz talde batek eginikoan (oraindik orain beste apaiz talde bati etxe horretan bertan biltzeko lekua ukatu bazitzaion ere, beste honi aukera eman bait zaio: nonbait gotzai lagun dutela-edo bakarrik egin dezakete apaiz-zak bilerarik), Setien gotzai jaunak esan zuenez, laster izango omen da Donostiako Kontseju Presbiterialaren berritzea.

Test antzeko zerbait nioen. Zeren itsu beharko luke batek, maila horretako esperientzia etsigarri gertatu zaiola zenbait apaizi ez ikusteko. Eta baliteke, zenbait Holandako kristauen bidea hartzea. Hala ere, azken aldi honetako haize izpi berriak, nork daki zer darakarkikeen? Hain zuzen, egia osorik emateko, aipatu dudun Holandako kazetariaren lekukotza ez bait da bakarra eta ezinbestekoa. Bada, han ere, besterik pentsatzen duenik. Lekuko jatorrena, bestalde, Elizaren historia bera dugu: Izpiritu Sainduak nonahi hats egiten du, eta nonahi bizten bihotz aurerrakoirik, askatzailerik.

AMUNSA

Eliza eta Jesus Nazaretharra (III)

Elizaren sorrera galarri amaiera emateko galdera batzuri erantzuten saiatuko gara. Ez ditugu galdera guztiak plazaratuko. Erantzunak ere ez dira nahitaezkoak. Gutxiago berriz behin betirakoak edo osoak.

Aurrekoan galdera honekin bukatzen genduen gure lantxo: Nola lotzen zaio Elizaren lehen eboluzioa Jesusen jokabideari?

Galdera honi eman dezaiokegun erantzunak badu bere garrantzia.

Eliza Pazko gertakizun dela, genion. Jesus berbiztua Kristo bihurtu zaila sinestean datzala, bere oinarria. Eliza, beraz, sinemenaren emaitza eta gertakizun da. Eta sentidu honetan, egia historikoa, hau da, kondairan balezta edo deusezta ditekera, Eliza ez da egia juridiko bat. Hau esan nahi dut: Nik, Jesus, memento honetan, sortzen dut Eliza, eta dena den, gertatzen dena gerta, hor dago eta egiazkoa da. Holakorik ez dagoela, alegia.

Eliza Jesus historiari lotu nahi badugu beraz, Jesus bere bizitzan zehar zabalduak egia jarraitu zion ala ez aztertzean, era baki dezakegu. Jesusen talde hark Pazko endorenean ere Nazaretharren egiazko jarraile segita zuen ala ez, aztertzean. Jesusen intenzioari jarraitu zion ala ez, jakitean.

Kontuz ordea intensio hitz hau ulertzerakoan. Jesusen intenzioa esaterakoan ez gera Jesusen gerorako zuen asmoaz ari, gerorako agertu zuen gogoaz. Oso kezka gutti izan zuen Jesusen geroaz. Jesusen prediku guztia «berehalaren» ezaugarripean, «berehalaren» larritasunean egina da. Jesusen, garaiko beste askok bezala Parusia berehala gertatuko zela uste zuen. Horregatik eskatzen zuen, hain zuzen, erantzun bizkorra, leiala eta ausarta. Jesusen gerorako zituzkean burutazioez ezer gutti esan daiteke.

Elizak Jesusen intenzioari jarrai ahal ziola esatean, galdera hau degu buruan: Pazkoaren sinemenaz berriro elkartu zen talde hark, Jesusen predikatu zuen Jainkoaren erreinu berdina predikatu ahal zuen? Pazkoa Jesusen baiezte bat gertatu zen egiaz, ala aldakuntza nabarmena dagerkigu? Lehen eliztarak berak, Jesusen guziz ados zetozelakoan zeuden. Hau bera ere kontuan hartzeko arraola da. Ikus dezagun.

1.—Jesusen zabaldu zuen salbazioa Israel guzientzat zen. Ez zuen inolako bereizketarik onartu. Edonor Aisraelar zitekean salbazioan kideko. Eliza, hasera haseratik Jainkoaren herri hautatua zen Israelgandik bereizi egiten da. Jainkoaren herri berria da. Bereizitasuna honetan datza ordea: Edonorentzat den salbazio hori alfer alferrikoa, zozokeria hutsa, hark esanikoa, haren pertsona bera Jainkoak baieztu ez baditu. Jesusen salbazioa guzientzako da bainan harekin batean «berbiztua den eta Jauna zaigun» Jesusen batean. Sinemen hori beharrezkoa da beraz, hori ezean alkatzeak berak ere ez bai luke merezi. Sinemen honen barruan edonor daiteke Eliztar.

2.—Jesusen bere predikua Israelgo herriari bakarrik eskeintzen dio. Jesus judua zen. Jesusen, legearen zamaren pean eroririk, aspertuta eta sakabanatuta arkitzen zen bere herria bildu nahi izan zuen behin betirako. Honetan zekusan bere eginkizuna.

Eliza ia hasera haseratik zabaltzen da beste herrietara ere, hortarako lehen kristau haiek beren burruka eta eztabaidak izan bazituzten ere. Elizaren zabalkuntza jokabide hau, Jesusen sinestearen ondorio bat da zalantzarik gabe. Eta pazko egoera berri honetan Jesusen pertsonaren eta bere jokabide eta erakutsiaren baiezte bat agertzen du.

3.—Jesusen zabaldu zuen salbazioa Jainkoagandik dator.

Lehen Elizaren jokabide eta erakutsietan garbi nabari da egia nagusi hau. Jesusen izenean biltzeak ematen dio elizari bere indarra. Eta Jesusen berri, Jainkoak onartua izaten, Jainkoak berbiztua izatean. Lehen Elizan ez da inor eta ezer Jainkoaren pareko. Lehen Elizan ez da inor maixu, ez da inor Jesusen ordeko, Jesus bigarren. Jainkoagan dago elkartearen indar eta arrazoi bakarra.

4.—Jesusen zabaldu zuen salbazioa behin betikoa da. Gizonari eskatzen dion erantzuna ere berdin. Bere burua ukatzeko eskatzen dio entzuleari. Gizona libre bihurtzen duan kalkulorik eta baldintzarik gabeko maitasuna.

Lehen Elizak ez ditu Jesusen erakutsiak alde batera uzten. Jesusen eskakizunik latzenak ere, haren bizitza garaian ulert-ezin eta gogor gertatzen zitzaizkienak ere herriz herri zabaltzen dituzte. Bestela ez gertatuzke gaur ebanjeliotaren aurkituko. Hain zuzen Pazko sinemenaren itzaropenean ulertu ere ulertzen dituzte. Orain konprenitzen dute eskakizun guzi haiek, eramankor ezezik, osotasun bide ditezkeala.

Eliza honen jarraile gera gu, edo hala dlogu behintzat. Egun, Eliza oso gauza konplikatu da. Eliza hori nolakoa? Zela Eliza? Zertarako? Nola eliztar? Jarraituko dugu.

JEXUX MARI MUJICA

EROSI

1973 garrengo molde berrico gauzak

AMUEBLADORA COMERCIAL HISPANIA

24 hilabeteko ordain-epeak

ERAMAN ETA EZARRI DEBALDE PROBINTZI BARRUAN

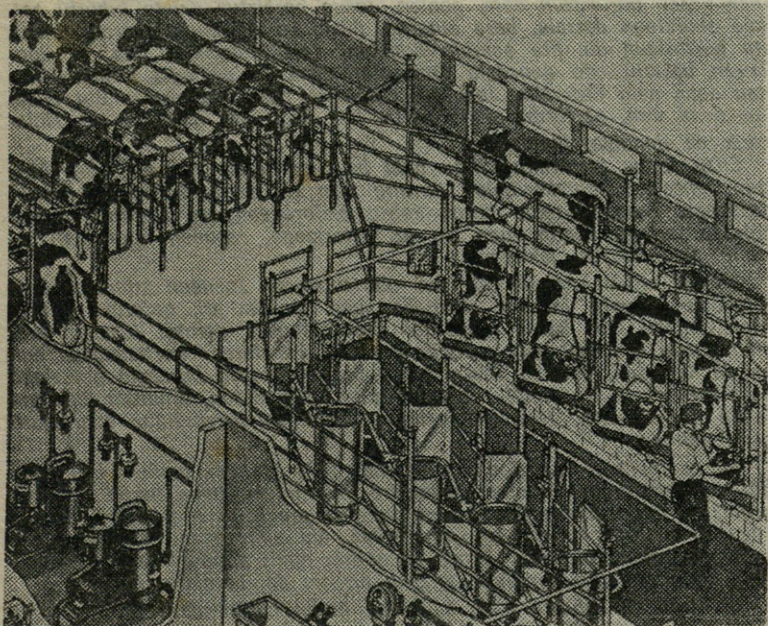
DONOSTIA IRUNEN

MORAZA, 3-14 eta 15nean SAN MARCIAL, 12nean

NEKAZARITZA AN ETA EMEN

Jose Alkiza

Esnearen prezioa

Esnea bildu bai zenbatean saltzeko?

Garai ontako kezkabiderik aundiena, baserritarren artean, esnearen prezioa da. Amaikatzu itz atera erazi du. Aurreraxeagotik asita bazeziltzan zurrumurruak: igoko zutela... ez zala garestituko... merkatu egingo zala... danetarikoa ugari, bakoitzak bere iritzia ematen baitzuen.

Azkenik otsailaren 23an «Consejos de ministros» delakoan erabakia dute, martxoaren aurreneko esnea zenbat ordaindu behar dan.

Beste ezertan sartzerako, esan behar dizut, irakurle, zu esnea litro banaka, kalean etxez etxe saltzen duten oietakoa baldin bazera, zuretzako ez dutela ezer erabaki eta agindu delako «Consejo de ministros» ortan, zuzen zuzenean behintzat. Segi zenezake nahi duzun prezioan esnea saltzen bezeroak zuk eska ala guztia ordaintzeko prest daukazun arte.

Etterik etxe partitze orrekin gustora bazaude... ez ditezela zutaz luzaroan gogoratu. Obe duzu. Sistema ortan saltzen dutenekin gogoratzear, erabaki bat bakarria artuko bailuteke: galerazi. Ez, prezioa altza, jexi edo izendatu; baizik-eta baserritarrak berak kalean zuzenean saltzea debekatu. Orixe dago egiña erri aundirik gehienetan. Eta bistakoa da, zuri ala ez iruditu arren, badirala ortarako arrazoi bortitzak.

Bestalde, ohar zaitez, zure esnearen prezioa ez duzula zuk markatzen, ezta zurekin batera kalean saltzen duten baserritarrek ere, ezta zure artzailleak ere. Probintziko baserritarrik gehienak, zentralen batera bialtzen dutelako, sal dezakezue gaur kalean esnea, saltzen duzun prezioan.

Jokatuko nioke edozeini, gaur esnea saltzea libre daukazuen Euskal Erriko edozein erritan, denik eta aundiena bada ere, beste 100 baserriko, gaur esnea zentralen batera eramaten dutenak, kalean saltzen asiriko balira litroko 10 peztan, gailierakoak ere prezio ortara jexi beharrean gerta baitetz nahiz-eta 12an edo 14ean saltzen ari.

Eta ez pentsa ori egitea oso zailla litzakenik, amarretatik bederatzitan ez litzake ehunen beharrik, aski lirake 20 edo 40 baserritar.

Beraz kalean saltzen duzenon esnearen prezioari ere, erasaten dio zuzenean edo zeharka ministroen batzarrean artu dan erabakiak.

Aurretik ez ezik, periodikueta ministroen batzar ortan zer erabaki dute eta esnearen prezioak zer-nolakoak izango diran agertu ondoren, badira igo dala esaten dutenak; badira lehenean jarraitzen duela diotenak; baita jexi egin dala diotenak ere. Denak dute arrazoi, nondik begiratzen zaien!

Igazko salneurriak aukeratu ziran:

Gutxienez ordaindu beharrezkoa, udaberri eta udarako	7,50 pta.
Udazken eta negurako	8,50 pta.
Zentralak ala nahi badu gehitu zezakena	0,75 pta.
Aurtengoak, berriz, aukeratu ziran:	
Gutxienez ordaindu beharrezkoa, udaberri eta udarako	7,75 pta.
Udazken eta negurako	8,75 pta.
Zentralak ala nahi badu gehitu dezakena	0,50 pta.

Arrazoi dute, beraz, esnea garestitu egin dala diotenek; igaztik aurtene, gutxienez ordaindu beharrezko ori 0,25 igo baita.

Arrazoi dute lehenean gelditu dala diotenek ere. Zentralak ala nahi badu paga dezakena, igaz eta aurtene berdindia baita.

Emengo zentralak gutxienezko prezioa ez-ezik, berak nahi badu gehitu dezaken iru errealeko ori ere erantsita, aritu dira pagatzen. Beraz baserritarrik ez zaio preziorik igotzen eta onen seinalerik garbiena: zentralak, saltzeko igazko prezio berberak dituztela, da; kaleko erostunari ere, ez baitzaio garestitzen.

Arrazoi dute esnea jexi egin dala diotenek ere. Batetik otsailaren azkenara arte 9,25 kobratzen ari izan direlako, eta martxoaren aseratik, gehienaz ere 8,25 kobratuko dutelako.

Eta gailiera nork esaten die, igaz bezala 8,25 kobratuko dutela aurtene ere? edo beste era batera esanda: zentralak bere esku daukan bi errealeko ori erantsita, ordainduko diela?

Nik ez nuke baitzean lepoa jokatuko. Izan ere igaztik aurtene esne kontuan gauzak asko aldatu dira: eskas izatetik, gehiegi biltzera pasa gera.

Azken bolada ortan behintzat, Euskal Erriko iru kooperatibak bakar bakarrik ziran (eta auen konpetentziak behartzen dituelako emen esnea biltzen dutenak) zentralaren esku utzitako iru errealeko ori, oso osorik pagatzen zutenak.

España barruko gailierako zentralak aspaldi utzi zioten eraskin ori pagatzeari.

Emengo zentralak ere, beste guztiekin konpetentzian, saldu beharko dutela pentsatu ezker, segituko ote dute ori pagatzen?

Berriz ere joko du lanua baserritarrak eta arrazoiarekin. Gauza guztiak gora eta gora, eta esnea lehenean edo merkatu!!!

JOSE ALKIZA

B E R R I A K

ANKA MINA

Feriak itxita oinbeste denboran euki ondoren, irekita berehala nafarriña ekarri digute Santanderetik. Berrirori feriak itxi dira, eta jakina, ganadu jokuak galerazi.

Aurreko bi illabetetan baiño gehiago zabaldu da egun bakar batean Santandertik etorri diren behiek. Alere ez dut uste jendeak dion ainbat ganadutara zabaldu denik; zurrumurruak urrutitotzen eta aundiagotzen joaten dira eta baserritarrak belarriak tente dauzka oraintxe.

Andik ganaduak ekarri zituztenek, ordea, bildur baitziran, ez zituzten behiok ikulluan sartu eta beste ondoan jarri. Eskerrak orri. Baserri bat eta bi baiño gehiagotan, etxeko ganaduak kutsatu gabe, eutsi ahal izan diote gaitzari.

PENTSUA MERKATU DA OSTERA

Urteberritan pentsua garestitu egin zan, proteinak erruz garestitu ziralako. Orri ortan bertan esaten nizen, pentsuak behar dituen proteina oiek, arrai iriñez eta sojaz osatzen direla batipat. Arrai iriñaren konturik ez du orain inork aipatzen, Peruko arrantzaleek orduan bezain gutxi atzematen dute nonbait. Soja kontua, ordea, barra barra dabil.

Soja Ipameriketaren egiten da edo ango konpainiek kontrolatzen dute behintzat munduan egiten dan guztia. Soja ori, olio fabrikek erosten dute olio egiteko, eta gero, gelditzen dan ondakiña ganadu pentsutarako erabiltzen da.

Joan zan urteko abuztura arte 8-9 peza pagatzen zan kiloa, baiña gero, igotzen asi bazan asi, 18 peztaraño joan zan.

Pentsu fabrikek, ezin bestean, ganaduzaleei pentsua garestitu zieten, baiña ori baiño lehen gobernuari eskatu zioten, kanpotik zertorren soja ori, primatu zezala. Orain arte gobernuak ez zuen orren erantzunik eman, baiña orain F.O.R.P.P.A.ri eskubidea eman dio 120.000 tonelada soja irin, kiloko 11 peztan erosi ahal izateko lain, primatzeko.

Arnasa barrendik atera zaie zenbait oillategi jaberri au jakin du-

tenean, estuasun latza zeukaten da.

Oinbestez esana dago, pentsuak merkatu dirala edo merkatuko dirala. Seguru asko, ez urteberritan igo ziran aña, baiña pixkak ere asko esan nahi salneurri auetan. Pentsu fabrikek, zenbatean izango dan kontuak ateratzeko betarik gabe, eman diete berria beren erosilei.

Danak ez dira albiste txarrak.

ZERRI ARAGIA

Barcelonako «Camara Oficial sindical agraria»-n bildu ziran zerri azitzen ari diren ganaduzaleak, eta kanpotik zerri aragia ekartzearen kontra daudela, azaldu zioten gobernuari.

Zerri aragiak orain egiten duen prezioari buruz, kiloko 72-73 pta. kanalean, oinbeste behar duela esan zuten; baiña merkatuaren egoerari begiratuta, 1973 urtean, zeharo merkatuko dala zerria, kanpotik ekartzea galeratzen ez bada. Prezioa ortik gora abiatuko balitz ere, kanpotik ekartzen asterako, barruan zer eta zenbat dagoen ikusi behar dala aurrean, eta ez dedia kanpotik ekarri ganaduzaleen sindikatuak ontzat eman gabe.

Ez dakit gobernuak kasorik egin dien ala ez ganaduzale auei. Dana dala, arrezkero atera dan debeku bat dalata, galerazia dago gaur gaurkoz kanpotik zerri aragia ekartzea.

ARRATOIAK JAN?

Pentsua garestitu dan ortan, lehen ez zekienak ere, entzun du proteina itza. Behi, oillo eta zerrientzat behar beharrezkoak dira proteinak, baita gizonontzat ere.

Afriakako zenbait tribuk, arratoi aundiak, tximuak, muskerak, sugangillak eta abar janz bereganatzen dituzte delako proteina oiek.

«Zibilizata» gaudenoi nazka emango liguke arratoiak, muskerak eta olako zikinkeriak jatea. Baiña probatu duen batek ala dio: Nik, neronek ere, jan dut arratoi aundi oien aragia eta ez da txarra, gusto ona artzen zaio, zerriarenaren antzeko dala, esango nuke.

Orain gertatzen dana da, pizti

oien ehizean jende gehiegi asi dala eta basapiztiok urritzen eta ahi-tzen ari direla. Lehen, auker janz proteinak artzen zituzten tribu aiek, xomorro, matxinsalto eta karakolak jan beharrean gertatu dira.

Azterketa oiek egiten izan diran jakintsuen iritziz, ango agintariekin neurriak artu behar litzukete, basapizti oiek zeharo gal ez ditezten. Ortarako zenbait abere ezitzen eta gobernatzen erakutsi behar litzake ango jendeak, izan dezaten aragia jateko. Bestela laster ez ehi-zerik eta ez beste abererik gabe geldituko omen dira.

Tripa zahar onek lanak ematen dituela gero!

UR GARBIA

Oria ibaia ez ezik munduan beste asko ere zikinduta eta pozoituta daude nonbait. Gero eta zaillago da edateko ur garbia topatzen. Lur azpiko urak ere, ez omen dira danakin ain garbi, azala artaraño zikindu dugularik, azpira ere sartu egiten zaio zenbait kutsu.

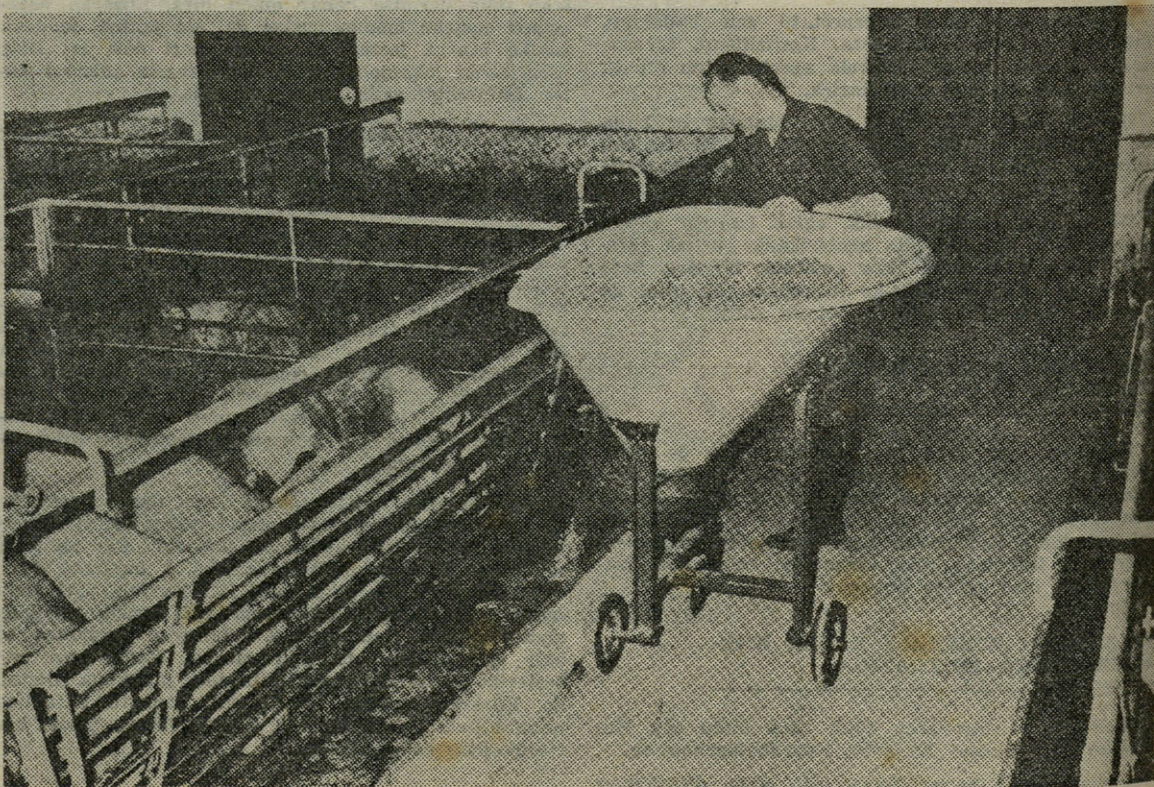
Holandan edateko uraren % 60 Rhin ibaietik ateratzen dute, eta zenbait holandar kexu omen da, berak edaten duen ura, lehen beste zortzi pertsonaren zikiñak garbitzen erabilia dalata.

Iparraldeko nazioak, berriz, zertan asiko eta naziotik kanpora ur garbia saltzen asi dira. Noruegako Hafalud etxea Aana-Sira ibaiko ur garbia tanketan sartu eta Holandara saltzen asi da. Konpaini au 48 kilometroko tunel bat egin nahiaz dabil, ibai ortako ura tankeak betetzeko takiraño errete eta eroso eramateko. Bere asmoak ondo ateratzen bazaizkio, urtean 320 milloi litro salduko omen ditu Holandan bakarrik.

Sueziako beste bi gizonak, berriz, «circulo polar artiko» delakotik ur bil 150 metro behera dagoen osin batetik ateratzen dute ura, plastikozko ontzi txikietan sartu esnea bezala, eta Europa guztian saltzeko asmotan dira.

Ezeren kutsurik ez duen ur garbi garbia uraxe bakarrik omen da munduan. 100 mila dolar eraldi dituzte ur-fabrika ori montatzen.

Londresen egin duten erakusketan batean, jendea kolan, illara luan, ur trago bat edateagatik... zenbait moxkorondok ikusi balitu!

Pentsua merkatu da